2257. sz.
II.

Hirdetmény.

Mindazon feltételek fentartása mellett, melyek a Budapesten 1895 junius hó 8-ik napján kelt 2257/I. számu hirdetményben felhozattak, a további berleti tárgyalások a cs. és kir. hadsereg részére az alanti táblázatban meghatározott napokon délelőtti 10 órakor fognak megtartatni, és pedig:

A tárgyalás megtartatik: mely napon	mely állomás és hivatalban	a bérleti állomás számára	az ahhoz tartozó helységgel	megye	csapattest	időtartam -tól	időtartam -ig	naponként adagonként kenyér 840 gramm	zab 3360 gramm	zab 4200 gramm	zab 5040 gramm	széna 3400 gramm	széna 4500 gramm	alomszalma 1700 gramm	négy havonkint ágy szalma mm.	havi szükséglet nyáron kemény tüzifa m³	nyáron kőszén mm.	télen kemény tüzifa m³	télen kőszén mm.	Körülbelül évi folyó szükséglet zab mm.	széna mm.	alom szalma mm.	Bánatpénz következő czikkekre kenyér forint	zab forint	széna forint	szalma forint	kemény tüzifa forint	kőszén forint
Cs. és kir. közös hadseregbeli, helyőrségi csapatok, intézetek és elszigeteltek részére.																												
1895 jul. 8.	A budapesti élelmezési raktárnál	Szolnok	—	Jász-Nagy-Kun-Szolnok	Cs. és kir. közöshadsereg	1895 szeptemb. 1-től	1896 augusztus 31-ig.	.	.	.	.	.	7	7	45	15	.	48	.	.	115	44	.	.	20	20	75	.
		Pilis-csabai tábor	a hozzá tartozó helyiségekkel			A jövő évi táborozási időszakra, u. m. körülbelül 1896. évi ápril hótól 1896. évi szeptember hóig.		2270	60	.	.	.	60	60	1100	30	.	.	.	.	.	.	1100	120	80	150	30	.
1895 jul. 12.	A kecskeméti városi tanácsnál	Örkény	Lövőtér Örkénynél*)	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun		A 13. huszárezred százada részére 1895 szept. 1-étől esetleg a bevonulás napjától; A lőtér számára az 1896. évre a lőgyakorlatok tartamára, ezenfelül 1895 szept. havában még ott lévő tüzérségi osztagok részére.	1896 augusztus 31-ig.	.	.	.	.	149	7	156	19	.	.	12	.	.	1964	968	.	.	320	80	15	.
		Czegléd	—			1895 szeptemb. 1-től	1896 augusztus 31-ig.	.	.	.	.	150	11	161	20	4	.	21	.	.	2042	999	.	.	330	80	30	.
		Alberti-Irsa	—					.	.	.	.	149	7	156	19	1	13	2	57	.	1964	968	.	.	320	80	4	25
		Abony	—					.	.	.	.	149	7	156	19	4	.	15	.	.	1964	968	.	.	320	80	20	.
1895 jul. 16.	A székesfehérvári városi tanácsnál	Tolna	—	Tolna				.	.	.	.	448	25	473	55	1	50	8	250	.	5970	2935	.	.	970	250	10	100
1895 okt. 1.	A budapesti élelmezési raktárnál	Szolnok	—	Jász-Nagy-Kun-Szolnok		1896 január 1-től	1896 deczember 31-ig.	397	7	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	86	.	.	400	30	.	.	.	.
1895 okt. 8.	A kecskeméti városi tanácsnál	Örkény	Lövőtér Örkénynél*)	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun				166	7	149	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2370	.	.	160	775	.	.	.	.
		Czegléd	—					170	11	150	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2434	.	.	160	800	.	.	.	.
		Alberti-Irsa	—					166	7	149	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2370	.	.	160	775	.	.	.	.
		Abony	—					166	7	149	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2370	.	.	160	775	.	.	.	.
1895 okt. 15.	A székesfehérvári városi tanácsnál	Tolna	—	Tolna				503	25	448	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7174	.	.	480	2350	.	.	.	.

Megjegyzés. A folyó évi junius hó 8-án 2257/I. sz. a. kelt hirdetményben foglalt határozatok teljes kiterjedésükben érvényben maradnak.

*) A körülbelüli napi szükséglet az örkényi lőtér részére, a lőgyakorlatok tartama alatt, azaz megközelitőleg 1896 junius havától aug. haváig 338 adag kenyér à 840 gr., 9 adag zab à 3·330 gr., 72 adag zab à 4·200 gr., 103 adag zab à 5·040 gr., 72 adag széna à 3·400 gr., 112 adag széna à 4·500 gr., 184 adag alomszalma à 1·700 gr. és havonta 17 m³ kemény tűzifa. Továbbá ágyszalma az egész időtartamra 123 métermázsa. A szállitást az örkényi állomásra nézve elnyerő, köteles az Örkény melletti lőtérre bevonuló csapatok szükségletét a felajánlott szállitási árakon közvetlenül a lőtéren kiszolgáltatni.

Budapest, 1895 junius hó 8-án.

Cs. és kir. élelmezési raktár.

26. SZÁM. 1895. BUDAPEST, JUNIUS 30. 42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, félévre — 6 » | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre — 4 » | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.—, félévre — 2.50 | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

BÁRTFA.

A BÁRTFAI sötét fenyvesek királyi vendéget várnak. Másodszor történik e században, hogy Bártfának fejedelmi vendége lesz. 1821-ben I. Sándor orosz czár látogatta meg. Ivópoharát most is őrzi a bártfai tanácsház. És most hazánk nagyasszonya, felséges királynénk látogat el e csodás gyógyhelyre. Az ő látogatása a világfürdők közé emeli Bártfát s természetes, hogy az egész haza figyelmét ráirányozza egy perczre a magyar globusnak e kedves, szép pontjára.

Bártfa az utóbbi időkben sokat szépült, s mint fürdő ma kétségtelenül ott áll, a hol a művelt nyugat akármelyik nagy üdülőhelye. Pár évvel ezelőtt még másként volt minden. Eperjesről kocsin mentünk Bártfára; de kényelmes kocsik, jó útak legalább alkalmat nyujtottak arra, hogy a közbeeső gyönyörű, tányéralakú völgyek erdős oldalaiban, égnek meredő szikláiban gyönyörködjünk Az 5—6 órai kocsizás nem is lett volna baj, ha olykor-olykor a zápor a nyakunkba nem szakad. Nem jártam a tengeren, nem tudom, milyen egy tengeri vihar, de a hegyek közti zivatar szintén elég, hogy megtanítsa félni az embert. Mikor egy-egy villám végig czikázik az égbolton, s a mennydörgés százszorosan hangzik vissza egyik hegyoldal szikláiról a másikba ütődve, mintha egy óriás hatalmas karikás ostora csattogna a fülünk mögött, a zápor ömlik, a kocsi elől meg a felhőszakadás elviszi a hidat; biz ez nem kellemes állapot. De ha aztán megérkeztünk, vidám társaság várt a fürdő szélén, az *édes kútnál.* Az öreg Hajdú Lajos kuriai biró, állandó alakja a fürdőnek, jóízü alkalmi verseket is írt a találkozásra. Volt aztán barátságos kirándulás, szórakozás elég. A *Cseresnyés,* az *Aranypatak,* a *Paradicsom*

BÁRTFA FÜRDŐ. — HÁRY GYULA RAJZA.

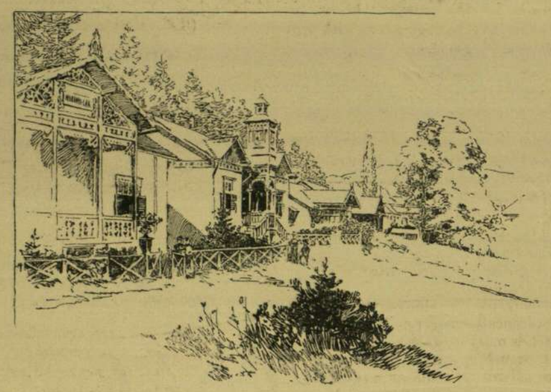

AZ ALSÓ ERDŐSOR BÁRTFA FÜRDŐBEN.

a *Kőhegy* látta leggyakrabban a vendégeket. A Cseresnyés egy tető, melyről Tátra-Füredig lehet ellátni; az Aranypatak túl rajta gyönyörű völgy, ligetes fenyőerdővel s egy kedves, szép locsogó patakkal. Ide rendesen czigány kisérte a társaságot, s a fiatalság a gyep selyem szőnyegén tánczra perdült. A Paradicsom már nem Bártfa városé. Úgy gondolom, az Erdődy grófok uradalmához tartozik. Gyönyörű fiatalos fenyves, melyet ha a szerelmes nap csókja érint, — hiszen itt még a sötét fenyő is virágzik és szeret, — illatárral tölti el a levegőt.

Legmagasabb kiránduló hely a Kőhegy, sűrű fenyvesek közt, melyek közül egy-egy oly vastag, hogy két ember összefogott karjai sem érik körül; az út a *Haramia-forrás* felé visz föl a magas hegytetőre, hol a fenyves bükkerdővel osztja meg uralmát, e tetőről a szepességi központi Kárpátokra van gyönyörű kilátás.

A Paradicsomon túl, a lengyel határ felé, *Zboró* emelkedik, a régi Zboró, melyről ma már csak a rege és a történet beszél; nincs ma itt már semmi, csak a szép kilátás. Benn a faluban már Makoviczán vagyunk, a Rákóczyra vonatkozó emlékek közt; ma is megvan a száz hársfa, mely alatt fejedelmi férfiak büszke levelei keltek, a templom, az Aspremontok emlékeivel, az üres szoba-sorok, egy rakás német cseléd. Zboró nem jó hely a kirándulásra. Az üdülő embert elegikus hangulatba ejti; pedig a melancholia nem a bártfai vízhez való.

Csodás víz ez a bártfai víz. Itt édes vizet csak akkor iszol, ha a fürdő szélén az egyetlen édes kutat ismered. Vasas víz szénsavval, hideg, meleg van, elég. Szegény vérű, munkában kimerült férfiak s kivált a társaság szebbik, de hajh, gyengébb neme vért, egészséget, életet szerez itt. Kipirulnak a fehér, érdekes arczok; egy pár hó s csillognak a szemek, vér foly az erekben s egy évre biztosítva van az egészség.

Mig Krinyiczát a lengyel patriotizmus meg nem alkotta, a lengyel nemesség is népesítette a bártfai völgyet. Ma csak mi magunk magyarok keressük fel. Pedig ma már világfürdő. Zimonyi Schwarz Ármin, a bérlő, illetőleg az általa alkotott részvénytársaság hatalmas épületeket emelt, a régi roskadozó épületeket eltávolította és szabályozta az egész fürdőtelepet. Uj vigadóhelyiségeket, szállóházat, s a mi fő, uj fürdőházat épített, stb. De hát az efféle ujítások a régi állapotokhoz járult költőiséget is megsemmisíték. A fürdőtelepnek volt egy rakonczátlan kis patakja, mely esős időben, felhőszakadások esetén furcsa kis meglepetéseket szerzett a fürdő közönségnek. Azután volt a völgy alsó részén egy mesterséges tó, mely épen elég jó volt arra, hogy a fenyőillatot egy más illattal vegyítve elűzze az embert a környékéről. A patak ugyan ma is megvan, de szépen szabályozva; a romantikus tónak azonban vége. A mostani birtokos betöltette, s a helyén gyermekek játszanak. Eperjesről sem kocsin járunk már, a vasút elkészült, s egy kedves kis zörgő kávémasina szalad velünk a fürdőbe. A fürdő egy hosszu s az éjszaki szelektől védett völgyben fekszik. Az egész telepen hatalmas sétatér vezet keresztül. Óriási, százados hársak alatt nyüzsög itt a nép. A sétatér jobb és baloldalán vannak az épületek, közepén a kutak.

A völgy alján van a régi fürdőépület, a vigadó, hol néha szini előadások, gyakran pedig rögtönzött tánczmulatságok vannak. Fentebb az uri-utcza felé ismét egy másik fürdő (az uj). Az épületek a régi telepen városi, minden styl nélküli épületek, de a Cseresnyés-felé már gyönyörű új svájczi stylű épületek gyönyörködtetik a szemet. Ezek magánbirtokonosok tulajdonai. Ez az uri-utcza.

A magánosok építőkedvét nagyon előmozdítja a város azzal, hogy a fürdőt környező erdős területből ingyen ad telket mindenkinek, a ki ott nyaralót kiván építtetni. Ezzel a bölcs bőkezűséggel a város már eddig is sok szép nyaraló keletkezésére adott alkalmat. A kiosztott telkek az építők használatában hagyatnak; a föld tulajdonjoga azonban a városé marad.

Az ódon városnak elhagyatott hajdan erős falai, romladozó tornyai arról beszélnek, hogy itt valaha más élet folyt. A régi városháza remek tanácstermével, múzeumba beillő ajtóival, asztalaival s egyéb butorzatával, a városi czímerrel ellátott kristály poharak, még ma is tanuságot tesznek a régi szebb életről. Ott a templom is, Szent Egyed temploma, restaurálva, magasztos ivei alatt remek faragásu oltáraival. Van a templomnak könyvtára is, a melyben incunabulumok, diák énekes könyvekkel vegyest vannak. Volt itt magyar főiskola is, volt nyomdász is. Brewer nevét minden könyvbuvár ismeri s tudja róla: mi volt a nyomdászat történetében. Bártfa annyit sem tesz meg, hogy nyomdai emlékeit összegyűjtse. Maga a híres nyomda a mult században Nagy-Károlyba került s ott kallódott el.

A város alatt van még egy nevezetesség. A vár árkain túl, mely árkok ma gyümölcsfákkal vannak tele, van egy államilag segélyezett játéktan-műhely, de ebben a vezető egy szót sem tud magyarul és azok sem, a kiket foglalkoztat. Nem is tanműhely ez, hanem egy külföldről ide szakadt ember játékgyára, a hol nagy szarvú ökröket készítenek, s e mellett hosszú tót szekereket és nagy kalapú tótbábukat fábrikálnak. Hát ez is speczialitás! Ha egy pár székely tanító családot ide telepítettünk volna, az majd hazai iparágat adott volna a tót fiúk kezébe s a fürdő-vendégek «Bártfai emlékeit» ma nem hoznák Csehországból. De kinek az esze járna ennyire!...

Most, úgy lehet, e részben is üdvös változás következik be a királyné ottani megjelenésével, kinek oda érkeztét oly nagy örömmel és gondos előkészületekkel várja az egész vidék.

Bártfa város és a fürdőigazgatóság mindent elkövet a felséges asszony méltó fogadására s ott időzésének kellemessé tételére. De maga Sárosmegye sem marad egyszerű nézője a fejedelmi látogatásnak. Szmrecsányi Jenő főispán a legutóbbi közgyülésen hatásos beszéddel hivta föl a megye közönségét, hogy koronás királynénk előtt hódolatát nyilvánitsa; mire a közgyűlés egyhangú és általános lelkesedéssel ajánlkozott, hogy minden tőle telhető módon iparkodni fog, hogy ő felsége egészen otthon érezhesse magát a látogatása által annyira kitüntetett bártfai fürdőben.

Érezze is jól Ő Felsége magát koronája e gyönyörű smaragdján, s legyen áldott a hely, mely neki üdülést nyújt s a büszke fegyves, mely lombjaival fenséges homlokát beárnyalja!

Dr. Kiss Áron.

BÁRTFA FÜRDŐ TÖRTÉNETÉBŐL.

A bártfai ásványviz-források legkorábbi fölemlítését 1505-iki följegyzésekben találjuk. Az akkori hat fülkéből álló fürdőház három fortinnyi bérösszegért volt bérbe adva.

1787-ben vászonkereskedéssel foglalkozó örmények állitólag egy vendéglőt és egy fa-épületet építettek, 12 vendégszobával. Ezen telepítményesek, kiket vallásuk miatt akkoriban általánosan görögöknek neveztek, talán az elsők voltak, kik a bártfai ásványviz-forrásokat betegségek ellen külsőleg és belsőleg alkalmazták. Igy lett Bártfa városa, mint tulajdonos, a források valódi értékére figyelmessé, minek folytán oda jobb lakházakat építtetett.

Lassan-lassan az elért számos kitünő gyógyeredmény mind kétségtelenebbé tette a bártfai ásványviz-források nagy gyógyerejét. A források híre igy nemcsak az országban, hanem a határos Gácsországban is gyorsan elterjedt. Nagy figyelmet keltett 1787-ben egy Lesinszky Tamás nevű, köszvény által nyomorék lengyel nemes meggyógyulása, a miről sajátkezüleg irt és Bártfa város levéltárában elhelyezett hálás bizonyitványa tanuskodik. A bártfai gyógyforrások híre tehát már az elmult század végén meg volt állapítva. Első elemzésüket Hacquet tanár és bányatanácsos végezte 1791-ben. Igy haladt a gyógyhely fejlődése, mely ezen század első felében érte el fénykorát. A magyar és lengyel főnemesség tömegesen látogatta a fürdőt, igaz, hogy inkább szórakozás, mint gyógyhasználat czéljából, s közülök többen itt családi lakházakat is építettek; a fürdőnek állandó szinháza volt, hol híres külföldi és belföldi művészek szerepeltek; Bécs, Prága, Pest legkiválóbb iparosai és kereskedői itt bocsátották áruba czikkeiket, úgy hogy itt a finomabb élvezetekhez és fényűzéshez szokott fürdői közönség is minden kivánni valót megtalálhatott. Különös vonzó hatást gyakorolt a fürdőéletet élénkítő játékbank; akkoriban sehol sem kártyáztak oly nagy mérvben mint itt, mert a zöld asztal élénkebbé teszi a vendégforgalmat mai nap is sok európai fürdőben, mint a legzöldebb erdő.

1815—21-ig építették a templomot közadakozásból, melynek érdekében különösen Almássy Anna grófné, Grassalkovich herczeg, Lopresty báró és mások buzgólkodtak.

1817-ben «Beschreibung des Bartfelder Bades» czím alatt egy igen érdekes és jóizű humorral irt kis könyvecske jelent meg Csaplovichtól Bécsben.

Ugyanazon évben a század elejének legszellemesebb magyarja, gr. Dessewffy József elég tárgyat talált 200 lapra terjedő könyv megirására, melyet Döbrentei Gáborhoz irt, «Bártfai levelek» czím alatt és 1818-ban adott ki. Ezen a fürdő

történetében oly annyira emlékezetes, kiváló emberismerettel, élczczel és elegancziával irt levelek hű képet nyujtanak az akkori bártfai fürdői életről.

A benne található művelődéstörténeti adatoknál fogva klasszikusnak mondható műnek legalább részben való megismerhetése czéljából Dessewffy könyvéből egyet-mást idézünk:

«Ha a bártfai vizek Hellászban buzgottanak volna, feltalálásukat valami vagy hihető, vagy mulattattó, vagy tanuságos mese dicsőitené... ha azonban nem a régi hellének lelték is fel ezen orvosló vizeket, mindazonáltal az a közvélekedés, hogy... vászonnal, gyolcscsal kereskedő görögök hozták légyen legelsőbben is divatba a bártfai borkútat.

Szeretném felszámitani, mennyi pénzt hoz, indit közforgásba a bártfai fürdő, abból mennyi jő be a szomszéd külföldről honunkba, mennyi kerekedik magából a hazából, hogy itten forogjon, oszoljon és elágazása által mindeneket körülbelül egynehány mérföldnyire feléleszszen; de nem kedvelem a habozó felszámításokat.

A bártfai fürdőket mindennemű, korú, rangú, tehetségű emberek járják. A körül lakó pórnép élelmének nagy segedelmére, sorsa javitására vannak a sok, részint időtöltés, részszerint és egészségök visszaszerzése végett ide gyülekezők. Május elejétől augusztus végéig mindenünnen összetódulnak messzi földről és külső országokból is sok beteg vagy mulatni szerető pénzes emberek...

A szomszéd lengyelek szeretik jelesebben e tájékot. A lengyelek későbben, azaz julius közepe felé érkeznek, a mikor a magyarok nagyrészt már elhagyják e bájoló vidéket. Jobbadára csak egymásközt szeretnek társalkodni, nem igen keverednek össze a magyarokkal úgy, mint azelőtt. Az itt megjelenő lengyelek ezelőtt vigabbak, fényüzőbbek voltak.

Mély nemzeti lélek különbözteti és diszesíti e vitéz nemzetet. Legfinomabb nevelésű dámáik nem beszélnek majd soha is más nyelven egymással, mint lengyelül... Be gyakran láttam én őket csodálkozni, hogy főbbrangú hölgyeink közül sokan született nyelvükön nem tudnak szólani.

Az élet módja, rendje, a mulatságok, a fürdőhely egész szine és tekintete, szintúgy, mint minden egyéb, más volt itt 20 esztendő előtt és más mostanában... Hajdanában társzekérrel jött ide minden vendég; most a szomszéd falukból és városból csoportosan hordanak a hajadonok és menyecskék tejfelt, stb. epret, virágokat... nem mezitlábuak most már... ékesebb most minden rajtok, a mi a szemnek ki van téve... drágább most a rózsa, a tejfel, a szamócza, de olcsóbb a csók, azonban veszedelmesebb...

Vásárhely lőn a bártfai fürdő. Bécsből, Pestről, Tirolból, Csehországból gyűlnek ide a kézmivesek, kereskedők, sőt művészek hijával sincs e fürdőhely...

Mihelyt érkezik valaki, muzsikások veszik körül szállását és szerencsés elfogadót fúnak... az elmenőnek szintúgy marsot harsogtatnak az útra... Azonban az eljövetel és elmenetel között is nem nyugodalmas minden éjszaka. Némely pajkos leventéink legénykedésből egész éjszakánként lármás muzsikával csavarognak körül s úgy dorbézolnak a csendességre alkotott nyári éjszakákon, mintha csak magok élnének az egész fürdőben, s mintha senki sem jött volna ide gyógyulást keresni a nyugalom kebelébe... De gondoljátok meg, eleven kedves barátim, hogy nem mind boldogok, a kik ide gyűlnek, hogy talán ti sem lesztek mindenkor oly vig kedvűek, és hogy nektek is jól fog valaha eshetni az álom balzsama.

Négy és öt között délután a viszonos látogatások kezdődnek. A külső országi fürdőkben az tetszett nekem leginkább, hogy a vendégek nem alkalmatlankodnak egymásnak... de itt se hoszsza, se vége a látogatásoknak s az azokkal járó idővesztegetéseknek, mintha az idő pénz volna, melyet vissza lehet szerezni, minekutána elfogyott és mintha a bevett terhelősködések formái annyi betegek közé, ide a természet kebelébe beillenének...»

A fürdő történetéből még a következő érdekes adatokat jegyezhetjük föl: 1821-ben I. Sándor orosz czár látogatta meg e fürdőhelyet a laibachi kongresszusról való hazatértében. 1834-ben épült a még jelenleg is látható városi régi fürdőház, 34 fürdőszobával.

Az 1848—48-iki háborus idők Bártfa fürdő kies völgyébe is szerencsétlenséget és pusztitást hoztak. A lengyel és magyar szabadságharcz következményei siettették a gyógyhely hanyatlását, és a mit a háború pusztításai megkiméltek, azt több, egymásután következő tüzesetek pusztitották el. Az azelőtt annyira virágzó fürdőhelyre szomorú idő következett. A fürdő-élet megszünt, a játékot eltiltották. A magasrangú körök csendesen birtokaikon tartózkodva, elmaradtak Bártfafürdőről, melyről még a környék is, egyes gyógyulást kereső betegeket kivéve, megfeledkezni látszott.

1852-ig Bártfa város maga kezelte a teljesen tönkre ment fürdőhelyet. 1859-től 1866-ig a gyógyhelyet egy, több környékbeli földbirtokosokból álló társaság, névleg: Dessewffy, Bánó Miklós, Kornis-Kloch báró, nyolcz évre bérbe vette. A romokat összevásárolván és jó izléssel czélszerűen felépítvén, új életet adtak a fürdőnek. Ezen időben igen örvendetes lendületet vett már ismét a fürdő.

1868-ban egy részvénytársaság alakult, mely a fürdőt hosszú időtartamra kibérelvén, annak átalakitását és tökéletesitését tűzte ki czélul. A kitünő szellemi vezetés daczára, a kellő anyagi eszközök hiányában a társaság a kitüzött czélt nem tudván elérni, a fürdő 1873-ban ismét a város házi kezelésébe vétetett át.

Ezentúl Bártfa fürdő fölött szerencsésebb csillagzat ragyogott, minthogy a tulajdonos város elöljáróságа és képviselő-testülete a fürdő értékének helyes felfogásában a fürdő emelésére minden lehetőt elkövetett. Különösen a 80-as évek végétől kezdve folytonos tervszerű, habár a város szerény anyagi helyzetéhez mérten csak kisebb mérvű emelkedés volt észlelhető. A fürdőközönség érdeklődése is ezen évek alatt épült számos, kisebb-nagyobb magán lakház keletkezésében nyilvánult. A fürdő tervszerű fejlesztésében határozott lépés tétetett 1890-ben. A gyógykutak az ivógyógymód, a víztöltés és a fürdők készítésére nézve teljesen átalakittattak. A gyógykutakat mélyítették és a legujabb mód szerint erős tükörüveglemezzel és zárható vasfödéllel látták el. A gyógykutak szép czementmunkából készült ivócsarnokokkal s stilszerű, szép pavillonokkal láttattak el, melyek közűl a 16 méter magasságú nagy kupolás tetőzetű «főforrás» feletti nagyszabású pavillon különösen kitűnik. A fürdő rohamos emelkedését nagyon elősegitette az eperjes-bártfai helyi érdekű vasút kiépítése, mely 1893-ban adatott át a forgalomnak. A fürdőt csinos park környezi, melyben a fürdő alsó végétől egyfelől az alsó fürdőház mellett a templomtérre, másfelől a villamos szivattyú-telephez, azon túl a víztöltő épülethez és innen az ásványviz-forrásokhoz, és igy tovább a fürdő felső végeig sétálhatni. Itt látjuk az impozáns új Deák-szállót 65 kényelmes berendezésű szobával, vízvezetékkel, villamos világitással, melynek építése által a lakásszükséglet egyelőre fedeztetett, mihez e nyáron már két nagy palotaszerű, 70—70 lakszobával, és két kisebb lakház 18, illetve 12 szobával járul. A régi, a sétatér mentén és az alsó szálló közelében fekvő, újonnan átalakitott fürdőházakon kivül egy szép, bármely gyógyhelynek diszére szolgáló új fürdőépület is építtetett, a «Deák-szálló» közvetetlen szomszédságában. Az erdőben fekvő, magas víztoronynyal ellátott, szép falazott épületben elhelyezett vízgyógyintézet is új alkotás. Egyéb számos szépészeti és kényelmi kellékek teremtésén kivül a fürdőtelep egészségügyének emelését czélzó intézmények egész sora létesült.

TE TÉPTED SZÉT.

Te tépted szét a rózsalánczot,
Te tépted szét, nem én, nem én, —
Ne engem érjen vádolásod
A bánat éje éjjelén.

Mert lesz egy percz, lesz bizonyára,
Hogy érző szived fájni fog:
Jelenben üdvöt nem találva,
A mult után kél sóhajod.

Eléd tünik a mult viránya,
Feléd mosolyg a sok virág,
S egy régi érzés szent varázsa
Szivedre hinti himporát.

S zokogni, sirni fogsz utánam,
Vezeklőn verve kebledet:
Hej, csak egy perczre birjam, lássam...
De szived hasztalan eped.

Hitvány parány a föld szülötte,
Oh mondd tehát: két kis parány
Hogy is kerüljön ujra össze,
Ha elnyelé egy óczeán?!

Beszkid István.

A SZTRÁJK.

Munkácsy Mihály új festménye.

A párisi Salon május havában megnyilt kiállításának egyik feltünő darabja *Munkácsy* új képe «*A sztrájk*».

A mester folytonosan dolgozik. Ha egy-egy nagyobb művét bevégzi, utána úgy pihen, hogy kisebb képeket fest, arczképet, tájképet, egy-egy jellemzetes alakot, vagy pedig vázlatot készít. Még az alkotás munkája közben is úgy tart szünetet, hogy másik vászon elé ül. De mindig elfoglalja magát s palettájára rá nem szárad a festék.

Gyakran egyidejüleg dolgozik valamely nagyobb művön, s ugyanakkor készít tervet, vázlatot másik nagy képhez, és fest közbe kisebb képet is.

A múlt év végén s ez év elején szintén többfelé foglalkoztatta hatalmas erejét. Csaknem egyszerre festette Krisztust a keresztfán a gr. Andrássy Gyula terebesi sírkápolnája számára, a «Sztrájk»-ot, és bele kezdett az «Ecce homo» képbe, mely a Krisztus-képek sorozatát egészíti ki.

A sztrájkhoz a benyomást tavaly kapta meg, mrkor Luxemburgban, kolbachi birtokán időzöttt. Franczia ország felső része, aztán Belgium a munkásvilágnak legnyughatatlanabb része. A luxemburgi kis fejedelemség közbe esik. Ezt a földet is ép úgy átjárja az izgalom, a zaj. Itt látta a mester a nyüzsgő és követelő munkások daczos, ingerült és fenyegető csoportjait, a tőke és gyárosok ellen szervezkedő zubbonyos és kötényes seregnek portyázóit.

Munkácsy kezdet óta nagy előszeretettel figyelte az élet szomorú küzdelmeit, a szegény emberek sorsát, az élet sötét árnyékait, melyeknek homályában bűn, kétségbeesés születik. A szegénységtől, a mindennapi élet viaskodásaitól meghatva festé meg első nagy képét, mely hirét egyszerre megállapitotta Németországban, Franczia országban: a «Siralomház»-at, melynek megható és tragikus központja a család. Ennek a fentartója ül a siralomházban, lánczokba verve, halálra itélve. Előtte felesége, kis lánya, s körülte a kiváncsi tömeg. Az «Éjjeli csendzavarók» a munkáslegények tivornyájának tanulsága, a mint először jönnek összeütközésbe a törvénynyel és szuronyok közt kisérik be őket, utczai nép bámészkodásának kitéve. Aztán még több kisebb ily fajta kép kerül ki ecsetje alól. «A férj hazaérkezése», kit korhely czimborája vezet haza hajnalban nyomorú padlásszobás lakásába, elhagyott, inséges családjához: ujra a szegénység és nyomor egy sötét jelenete. Vidámabb a felfogásban, a szinekben a «Zálogház», hol a munkás szerszámát, a gavallér óráját, a czifra dáma ékszerét teszi pénzzé, de a lényege és tanulsága ugyanaz: az élet sanyarúsága.

«*A sztrájk*» a legégetőbb szocziális kérdést is beilleszti ebbe a sorozatba, az élet kínos

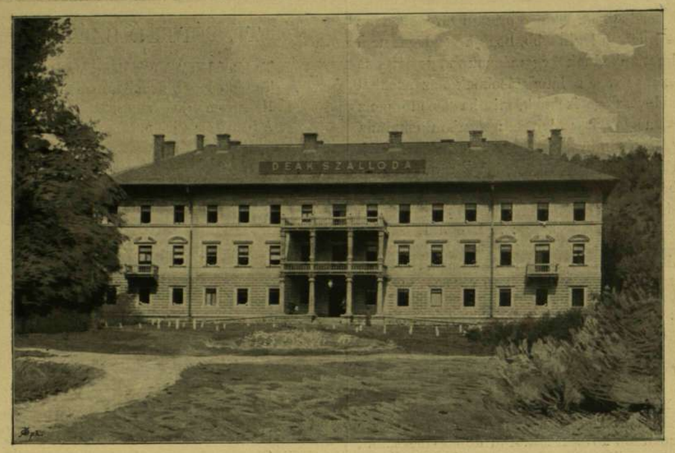

A DEÁK-SZÁLLODA.

kálvária-útjának megrázó eseményei közé. Kimetsz az életből, napjaink történetéből egy jelenetet, a munkások forrongásából. Nem a sztrájkok zűrzavarát, emésztő és pusztító hatását festi, hanem az embereket, az izgatott, a lázadozó embereket; úgy szólva a sztrájk lélektanát, a munkások tipusait, egy készülő nagy esemény elemeit, melyek szemünk előtt alakulnak át, kezdenek forrongani. A fellegek gyülekezése a viharhoz. Több mint negyven alak együtt, lármázva, kiabálva, ittasan nehány vagy komor töprengésben. Vészjósló minden. Nem tanácskoznak, hanem az izgatás parázsa égeti mindeniket.

Egy korcsma sötét belseje a színhely. A dohányfüsttel, a sokaság saját gőzének párájával megtelt levegőbe csak a másik szobából átlátszó ablak világít homályosan. Az ivószobában minden hely el van foglalva, még a nyitott ajtóban is állanak. Hallani akarják, hogy mit mond a szónok, a ki eljött erre a munkástanyára. Föláll az asztalra, onnan beszél, onnan sorolja föl a munkások sérelmeit, onnan izgat. Igazi népszónok ez az ember, a ki jól érti a maga tenni valóját. Alakja kiválasztott a sok közül, s egyesíti magában a népvezérek karakterét. Csakugyan a munkások közül való, ott nőtte ki magát. Mozdulata szenvedélyes, féktelen; arczán szilaj düh. Szinte hallani lehet harsogó szavát, melynek értelmét ökölbe szorított jobbja, izgatottan kinyitott balja oly világossá teszi. Az asztal körül, poharak mellett ül a hálás hallgatóság egy része, figyel, vagy heves kézmozdulatokkal helyesel. A hátrább levők székekre álltak föl. Az egyik — leghátul — tenyerét illeszti füléhez, hogy egyetlen szót se veszítsen el. A másik kézfölemeléssel és rikoltva helyesel. Mozog ez az egész tömeg, kiáltoz, kezével hadonáz. A kik nyugodtaknak látszanak, azok is el vannak telve a szónok izgató szavaival. Hallgatnak, mert igazat adnak neki.

Az előtér alakjai mesteriek. Fiatal, koros emberek, kiken különbözőképen nyilvánúl a hatás. Két fiatal munkás összeölelkezve áll a szónok előtt és szabadon maradt kezöket rázva lármásan hirdetik, milyen igazságokat hallani most. Egy munkás féloldalt dőlve egy szék karjára támaszkodik. Ő már kidölt a hálás hallgatóság soraiból; kapaczitálta az ital. Egy kötényes munkás még gondolkodva áll ott, de mellette terem társa, és külön magyarázatot tart neki, hogy minden úgy van, a mint a szónok beszéli, nincs más teendő, mint a sztrájk. Ez is olyan jó munkás-alak, a szájasok fajtájából; ellentéte a gondolkodó, becsületes munkásnak, ki a következményekre gondol.

A kép jobboldalának sarkában, egészen az előtérben egy családias csoport ragadja meg a figyelmünket. Az asztalnak dőlve ül ott egy munkás, leszögzett tekintettel. Ő is hallgatja a harsány beszédet, de gondolkozik a következményekről. A közeli ajtón belépett a felesége; karján egy kis gyermek, vele jött kis leánya is, a ki oda áll az apa elé s bámészan nézi az embereket. Az asszony megfogja ura karját: gyere haza. Az ember tovább töpreng.

Ez a csoport mintha régi ismerősünk volna Munkácsy egyéb képeiről. Ez az ember, daczosan elgondolkozva, mintha a siralomházi főalak feldúlt lelkét rejtené magában; ez az asszony a kis gyermekkel, és az a kis-lány is, háttal fordulva felénk, mindenik Munkácsy egy-egy kedvelt alakja, kik a sivár tömeg közé melegséget, ártatlanságot hoznak, s ebbe a korcsmai levegőbe is juttatnak a családi tüzhely fényéből egy sugárt, melyet meg kell óvni, hogy ne pusztuljon el minden; melyet elolthat a sztrájk és hideg hamuval borítja el az egész tüzhelyt.

A tömegek is Munkácsy kedvelt elemei. Szivesen vezeti elő őket, lelkesülve, vagy felizgatva, mindig az emberi hév és szenvedély indulataiban.

Munkácsy legújabb festményéről a franczia lapok is nagy elismeréssel nyilatkoznak. *Yriarte*, a «Figaro» munkatársa, igy ír róla:

«A «Sztrájk» czimű kép Munkácsy Mihálytól olyan természetes, mintha a művész az életben látta volna a jelenetet Roubaix, vagy Luxemburg, vagy egy Franczia ország és Belgium közti határhelység valamely korcsmájában. A sztrájkolók, vagy jobban mondva, a más napi sztrájkhoz készülők, zsufoltan hemzsegnek egy ilyen korcsmában, hol néha maga a korcsmáros foglalja el a gyülésezésben az elnöki széket. A szomszéd városból oda érkezett egy munkásvezető, azok egyike, a kik maguk nem dolgoznak s azt tartják fő feladatuknak, hogy másokat akadályozzanak a munkában; czélja az, hogy fölizgassa a munkások lelkét, megzavarja eszöket és sztrájkolásra bújtogassa őket. A szónok, hogy a tömeg fölött kiemelkedhessék, az asztalra állt föl s ott szájaskodik a rettenetes tőke ellen. Némelyek sovárogva hallgatják, helyeslik tapsolják a szavait; mások, a határozatlanabbak, tünődnek, hogy nem lesznek-e áldozataivá a veszedelmes tanácsoknak most is, mint már annak előtte. Az asszonyok férjökhez sietnek és magukkal viszik gyermekeiket is, hogy a korcsma elhagyására birják az apákat. A különböző érzelmek szépen és szabatosan vannak visszatükröztetve azok arczain, a kik hallgatják a szónokot s minden jelenlevő arczáról le lehet olvasni a lelkén uralkodó gondolatot. Az egyik nem kételkedik többé s meggyőzni igyekszik szomszédjait is; a másik nincs meggyőződve s fontolgatja magában az ellenszegülésből származható veszedelmet; egy másik részegen hadonáz, rá sem hallgat többé a szónokra és kiabál, míg az előtérben egy czimbora eltörődve a fáradalomtól, vagy elkábítva a bortól, mélyen alszik. Ez a kép, mely a munkáskamarák (syndicatusok) égető kérdésével és a napnak háromszor nyolcz órára osztásával foglalkozik, megállítja a látogató közönséget és igazi hatást tesz.»

ÉDES-VIZ GYÜJTŐ MEDENCZE. Háry Gyula rajza.

Divald Károly fényképe után. AZ ÚJ FÜRDŐHÁZ.

KÉPEK BÁRTFA FÜRDŐBŐL.

WÜRTTEMBERGEK MAGYARORSZÁGON.

Az idén két királyi látogatás éri hazai fürdőinket; egyik Erzsébet királynéé, ki Bártfát tiszteli meg jelenlétével, a másiknak Pöstyén volt színhelye, honnan Paulina württembergi királylány két heti időzés után most indult vissza hazájába, a legszebb emlékeket vive magával.

Monarkhiánkban, de magában Magyarországon is jól ismert név a Württembergeké; osztrák és magyar rokonságuk elég kiterjedt. A közös hadsereg soraiban legendák szólnak a Magyarországon is hosszabb időn át állomásozott volt lembergi főhadparancsnok, Württemberg Vilmos herczeg csodálatos szivességáról és kalandjairól. Ő a monarkhia legviharvertebb katonája, a kiről közmondásszerűleg szokták emlegetni, hogy jóformán egyetlen csontja sem ép. Egyik lábát már 49-ben amputálni akarták Novaránál, de nem hagyta s meg is gyógyult. Majd egy fején kapott seb őszítette meg időnek előtte. Olaszországban egy kocsi gázolta el egyszer s ejtett rajta sulyos csonttörést. De azért még volt ereje végig harczolni a boszniai hadjáratot, sőt elment Amerikába is, hogy a secessionista háború terepviszonyait a helyszinén tanulmányozza.

Mindezen viszontagságok daczára az agg táborszernagy ma is a legkedélyesebb, legegészségesebb humoru tagja a hadseregnek, különösen ha társalgását tarka élményei előadásával kezdi füszerezni, melyek közt különösen jóizű egy ifjúkori szereplése, mint — hegedűművésznek. Gyermekéveiben ugyanis az agg herczeg nem igen kifejlődött zenei hallással dicsekedhetett. Ennek daczára konokul ragaszkodott ahhoz, hogy az intézetnek, melybe járt, évzáró vizsgáján közreműködjék a zenekarban. Hiába volt minden rábeszélés és ellenvetés, a kis herczeg nem tágitott s el volt határozva, hogy kiveszi részét a dicsőségből. És csakugyan, mikor kezdődött az előadás, mintha semmi sem történt volna, beállít, felnyitja hegedűtokját, álla alá támasztja hangszerét s várja a megadandó jelt. De az első vonórántásra látja, hogy a hegedű néma marad, hiába erölködik, egy hangot sem tud belőle kicsalni. Társai titokban előre beszappanozták vonóját, hogy elfojtsák a fenyegető gixert. A herczeg megfogadta a leczkét és soha sem nyult többé hangszerhez, hátat fordított az epedő kantilenáknak s ezentúl csak az ágyúk zenéjének hallgatására adta magát.

Még otthonosabb volt nálunk a Gráczban meghalt Württemberg Sándor herczeg, kinek magyar nejéről, Rhédey Klaudináról sokat írtak annak idején a lapok. A herczeg a márczius előtti idők pesti társaságának népszerű és ismert alakja volt. Többször megfordult Budán József nádor udvaránál, kinek felesége az ő nővére volt. Legbensőbb barátjául is magyar mágnást választott, Török Miklós grófot, a hires bécsi színésznő, Buska Johanna férjét, kivel az akkori német szinház páholyában s más nyilvános helyeken gyakran lehetett látni gavalléros alakját, melyet erősen napbarnította arcza s késő vénségéig feketén megőrzött bajusza tett még jellegzetesebbé.

Nemes és emelkedett szellemü húgáról, Mária Dorotheáról tudjuk, hogy a nádor három felesége közül ő volt az, a ki a legközelebb engedte magához férközni a magyar nép szivét. A mellett egyike volt kora legmüveltebb nőinek, ki a bibliát is eredeti nyelven olvasta. S hogy férjét mily szeretettel övezte, tanuja, hogy mikor egyszer a nádor betegen feküdt, tizennyolcz napig le sem vetkőzve virrasztott ágya mellett. Jó

ERDEI RÉSZLET. Háry Gyula rajza.

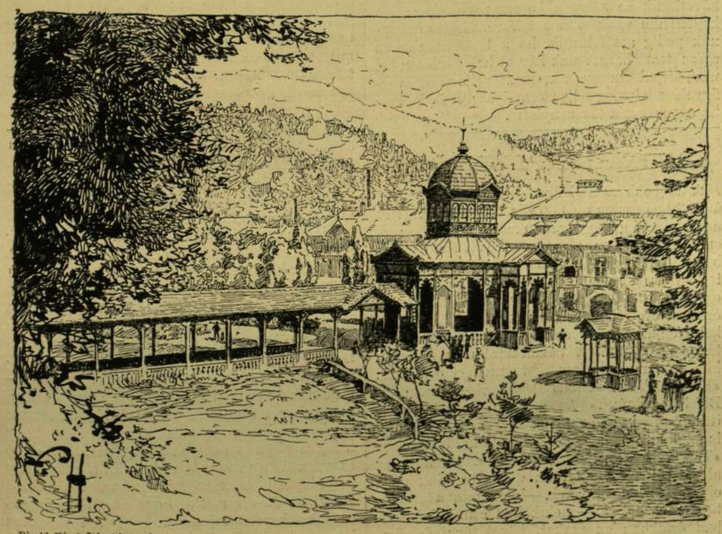

Divald Károly fényképe után. A FŐFORRÁS ÉS FÖDÖTT SÉTÁNY.

A KÁROLY-FORRÁS. Háry Gyula rajza.

KÉPEK BÁRTFA FÜRDŐBŐL.

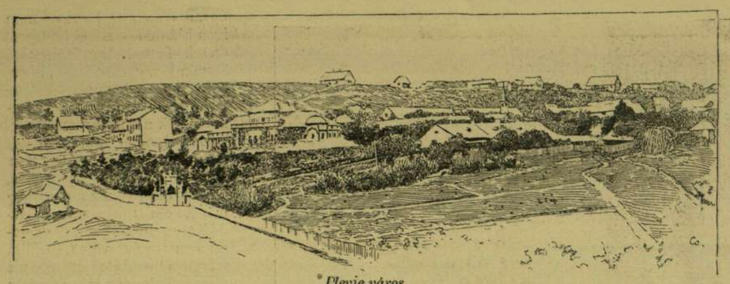

Plevje város.

lelke sugalta azt a cselekedetét is, hogy egy budapesti lelkészt, ki a szent háromság titka feletti töprengésében megőrült, saját költségén küldött külföldre gyógyítani.

Benső, mély vallásossága semmit sem kicsinyelt, a mi az istenfélő buzgóság gyarapítására szolgálhatott. Egyszer egy Gül-Baba sirjához zarándokló arabot hivatott magához s ugy lelkére beszélt, hogy az arab még hazájába visszatérve is megemlékezett róla s több palaczk valódi rózsaolajat küldött a herczegasszonynak. Budát rendkivül szerette s legfőbb vágya volt, hogy itt, szeretett magyarjai közt halhasson meg.

De volt még egy Württemberg, a ki közel állott hozzánk, nemcsak atyafisága, hanem lelke legbensőbb érzelmei, költői hajlamai egész világa révén. A negyvenes évek melancholikus költője, a magyar pusztai élet és a magyar tenger, a Balaton ékes szavú dalnoka ez — Württemberg Sándor. Az eszményi szép és daliás férfi, kakastollas zöld vadászkalapjával, a mint karcsú arab lován magányos éjeken át kalandozott a keszthelyi partok holdfényes tájain, magyar nejének, Festetich Ilona grófnőnek családi birtokán s ki legszebb verseit S. Sándor álnév alatt irta, — a magyar faj temperamentumának sok vonását egyesitette magában: a határtalan szabadságszeretetet, melyért a bécsi czenzura a könyveit indexre is tétette, az ábrándozó melancholiát, melyben családi bajain kivül szünetlen fejszaggatásának is része volt.

«Darázsfészek van fejemben» — mondogatta sokszor környezetének s legbizalmasabb baráti körben is nem egyszer borult hirtelen felhő kedélyére, a mikor ismét egy vállát megveregető baráti kéz vigasztalása elég volt ahhoz, hogy csapongó szilajságig hangolja.

Festetich grófnőtől négy gyermeke született, kiknek szerető atyjuk volt. Ezek közül Eberhard jeles tánczkompozitőr, a ki 67-ben egy koronázási indulót szerzett.

Költői tűz által fölemésztett életének rohamos múlását fájdalmas lemondással látta közeledni. Hetekig feküdt kertjének rózsabokrai közt, melyek betegszobájának üvegajtajáig vezettek, a hol csak egy szerető irgalmas nővér ápoló keze s hű Nero kutyája voltak életének utolsó vigasztalói. Oldala mellett egy nyitott zongora, melyből néha-néha a tüzes zalai nóták egy-egy akkordját csalta ki reszkető keze — igy hervadt el lassan a negyvenes évek e romantikus alakja s finom arisztokratikus költője, Lenau barátja.

Sejtelmes lelke előre megálmodta halálát, mikor egyszer álmában egy gyönyörü góth templomban látta magát, melynek magas tornyára felkapaszkodva, tetején egy másik megfordított tornyot vett észre. Azon is fel akart kapaszkodni teljes erőből, hogy fel egész az égbe jusson. De a mikor csúcsot ért és körültekintett, borzalommal látta, hogy apái sirboltjában van, hol ősei feküsznek.

Regényes hajlamaira nézve különben jellemző, a mi halála előtt teljes 20 évvel érte. Akkoriban Württemberg Sándor a wildbadi fürdőben keresett gyógyulást egy vadászaton átlőtt tenyerére. Véletlenül a fürdés közben elvesztette gyűrűjét, melyet anyja ajándékozott neki s mindig magával hordott. Hiába kerestette mindenütt, a gyűrű sohasem került meg többé. A babonás köznép azt kezdte suttogni, hogy a gyűrűt a forrás tündére ragadta el, hogy magához kösse és magának eljegyezze az ábrándos költőt, a kit nemsokára el fog vinni a halálba. Maga Württemberg Sándor is hitt ebben s szomoru előérzettel beszélt közelgő haláláról, mely azonban csak 20 év után jött el érte, hogy beváltsa a villi fenyegetését.

Rokoni gyöngéd emlékek is üdvözölték tehát a württembergi királykisasszonyt azon a magyar földön, melyen nem egy Württemberg élt át szép napokat, s melyhez való vonzalmát a beteg királylánynak a magyar nemzet lovagias rokonszenve jutalmazta, melylyel ittléte alatt környezte vendégét. *V.*

A LÉPÉSEK HOSSZA A KATONÁKNÁL.

Mióta Moltke tábornagy azon mondata, mely szerint a hadsereg ereje a katonák lábaiban rejlik, az utolsó 1870—71-iki nagy háborúban teljesen igazolódott, az európai hadseregek gyalog-ezredeiknél a lépések számára és hosszára különös gondot fordítanak.

Az *orosz* gyalogkatona perczenként 112—116 lépést tesz. A lépés hoszsza 71 czentiméter.

A *német* katona 114, nyolczvan centiméter hosszú lépést, az *osztrák-magyar* gyalogos pedig 115, hetvenöt centiméter hosszú lépést tesz. A *franciák* 120, hetvenöt centiméter hosszú lépésben menetelnek a gyalog vadászok kivételével, kik perczenként 128 lépést tesznek. Hasonló ütemben menetelnek az *olasz* katonák a bersaglierik kivételével, kiktől perczenként 140, nyolczvanhat centiméter hosszú lépést követelnek, mely ütem azonban inkább csak diszmeneteknél fordulván elő, hosszabb ideig nem folytatható.

Tényleg az orosz gyalogkatonától perczenként 79 métert, az osztrák-magyartól 85 métert, a franciától és olasztól 90 métert, a német katonától pedig 9 métert kivánnak meg.

Ámde a franczia seregben történt megfigyelésekből kitünt, hogy oly esetekben, mikor a lépés hosszza a test hoszszával helyes arányba nem hozatik, a lábak fokozatos elgyengülése következik be s így a katona rövid idő mulva képtelenné válik a menetelésre. Helyes aránynak pedig azt tekintik, ha a lépés hoszsza az egész test hoszszának három heted részén túl nem terjed. Az erre vonatkozó változások megfigyelése jelenleg teljes komolysággal foglalkoztatja a franczia fővezényletet.

KATONÁINK PLEVJÉBEN.

A nagyobbára a főváros és Pestmegye fiaiból álló 32-es számú és Mária Terézia királynő nevét viselő gyalogezredünkről kivánunk megemlékezni, melynek három, teljes hadi létszámban levő zászlóalja mintegy 1600 főből álló legénységgel, a budai 14-ik műszaki zászlóalj egyik szakaszával, stb. két év óta van lenn helyőrségen Plevjében. Olvasóinkat bizonyára érdekelni fogja, hogy milyen ott a katonaélet, a messze távolban, honnét a bakák unalmokban sűrűn küldik az ingyenes leveleket, ezzel a czimirással: «K. u. k. Feldpost, laut Regiments-Commando-Befehl portofrei.» Az érdekes baka-leveleket itthon szivesen olvassák; legtöbb ezzel a melancholikusan hangzó kelettel küldi levelét: «Törökország gödrös határából». Ez a határ alkalmasint azért tetszik derék bakáink előtt olyan nagyon gödrösnek, — mert mint a levelekben panaszolják — nekik kell csinálniok szabad óráikban az útakat, követ törni és elkaparni a sarat. Ez bizony nem olyan kellemetes, mint egy páros séta a Városligetben, mert Plevjében most is más a katonák regulája, mint itt a fővárosban, a mennyiben ott legalább formailag ugyanolyan, mint háború idején. Őrállásra mindég töltött Mannlicherrel mennek, s ha vizért messzebb küldik le a völgybe a bakát, szuronyos fedezet kiséri a pléh kantát. Mégis mikor összszel visszatérnek tapasztalatokkal gazdagon szülőföldjükre, változatos életmódjukat büszkén — sokszor megtoldva — mondják el a hozzájuk tartozóknak.

Boszniának és Herczegovinának művelődési haladásáról sokat olvasunk a napilapokban. Szerajevó utczáin egymás után tünnek el a régi rozoga törökös épületek, mig helyükön újabb európai bérházak emelkednek, miáltal a rendetlen utczák folyvást szépülnek, s a város emelésére ez idén már villamos vasútat és világitást is rendeztetett be a kormány.

A megszállott tartományokon kivül van nekünk egy érdekes katonai területünk Boszniától délre, a Lim folyó és Montenegró között is, a melyről sokan csak azt tudják, hogy ezt monarkhiánk hadserege az 1878-iki berlini kongresszus értelmében szállotta meg. Erre a területre 1879 szeptember havában minden fegyveres összeütközés nélkül vonúltak be csapataink és parancsnokság állomásoz ott. A kerület neve katonailag sandzsák Novibazár, mely a hason nevü pasalik alá tartozik, melynek éjszaki részét képezi *Plevje*. Itt tölti el a mi házi ezredünk a hosszú három évet *Thour* ezredes parancsnoksága alatt, ki Dessović tábornokkal együtt valóságos atyja nemcsak katonáinknak, hanem az odavaló lakosságnak is; kik nem rég saját költségükön iskolát állitottak fel, az elhalt katonák sirjára pedig sirkövet emeltettek.

Ezen a közös területen, melyet a török császári hadsereg több zászlóaljával együttesen tart megszállva monarkhiánk, a mi részünkről *Dessović* vezérőrnagy, a török részről *Szulejman* pasa a fő emberek Plevjében, kik mind a ketten ugy saját katonai alárendeltjeik, mint a lakosság tiszteletét megnyerték, a mi pedig nem kis dolog volt, mivel a mi katonaságunk szokásai csodálatosan elütnek az ottani töröklakosság és katonaság szokásaitól. *Dessović* dandárparancsnok a katonaságon kivül főnhatósággal bir ott a monarkhiából oda települt összes polgári személyek fölött, mely tekintetben és a török pasával, Szulejmannal, való közlekedés közben Para konzul (hivatalosan a polgári komiszárius) viszi a közvetitést. A török katonasággal a mieink a legbékésebb egyetértésben élnek úgy Plevjében, mint a szomszédos Prjepoljében. Érdekes, hogy egymással oly keverék nyelven beszélnek, a melyben van magyar, német, török, franczia szó, alapja azonban a szerb nyelv. Ezt a vegyes nyelvet úgy a mieink, mint a török tisztek hamar megtanulták.

A király születésnapján s más ünnepélyes alkalmakkor a török tisztek s a müveltebb török hivatalnokok a pasa vezetése alatt a mi tisztjeink vendégei, s hasonlókép a mieink is hivatalosak a törökök vallási és katonai ünnepeire, a milyenek a szultán trónra léptének évfordulója, a bajrám-ünnepek, stb. A családos dandárparancsnok vendégszerető háza a társas összejövetelek rendes helye, a hol azután a török vendégek és a pasa kedveért franczia nyelven foly a társalgás. Magyar szót az ezred tisztjein és a legénység magyar részén kivül a generális úr családjánál is folytonosan lehet hallani. Sok Magyarországból betelepült kereskedő van ott, a kik magyarúl beszélnek, de már a benszülöttek közül is sokan megtanulták nyelvünket a magyar csapatokkal való hosszas érintkezés alatt, igy a kantinosok és a katonai szállitók.

Plevje vidékének szépítésére sokat tesz az, hogy a legnagyobb részt kietlen köves vidékeken a katonai őrállomások környékére a katonák földet hordtak, fákat ültettek s kerteket rendeztek be; a kellemességen kivül egy igen praktikus haszát is biztositotta a gondos dandárparancsnok az éveken át folytatott munkának, a mennyiben az ő rendeletére zöldséges kerteket rendeztek be, s igy lehetségessé lett, hogy a legénység a termények fölhasználásával olcsó és egészséges vacsorában részesül, a mit bizony a budapesti kaszárnyaudvarokon nem lehet elérni. Említésre méltó, hogy annyi virginiázó és feketekávézó bakát sem lehet a fővárosban látni, mint itt, Novibazárban, a hol a katonák feleáron kapják a dohányt és virginiát, s 2—3 krajczárért egy csésze illatos törökkávét ihatnak. A legénység zsoldját aranyban, tehát 20 száza-

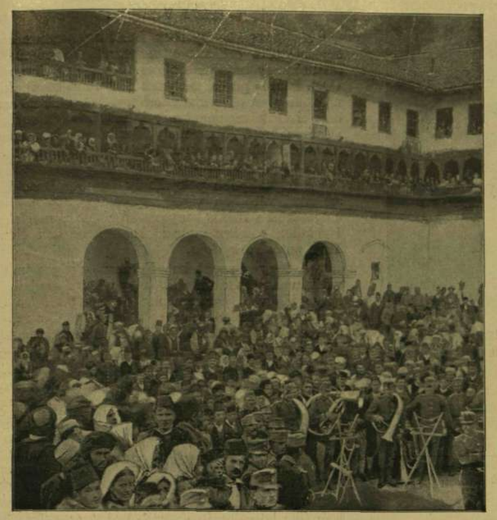

Népünnepély a Plevje melletti trojcai elhagyott kolostorban.

lékos agióval fizetik, azonkivül különböző pótlékokat is adnak, melyek a határszéli állomásokon a budapestinek kétszeresére, vagy háromszorosára rugnak; sok katona küldött már a megtakarított pénzéből pár forintocskát haza. Ha az ember Plevjében egy bakától megkérdi, hogy honnan kapta újdonatúj ezüst óráját, azt nyeri feleletül, hogy összezsugorgatott hadipótlékán vette.

A mi a katonai kiképzést illeti, nagy haszonnal jár a terepnek szabad használhatósága, mert ott ugyan nem kell kerülni a friss vetéseket, nem lévén másutt szánható föld, mint a völgyek keskeny ölében egynehány száz lépésnyi kiterjedésben. Itt fejlődhetik ki a parancsnokok önállósága, s a katona nem kényszerül egész nap a kaszárnyáját súrolni, hanem egész szolgálati idejét a kiképzésére használhatja. Az egyetlen munka, a mi a katonáknak kellemetlen, az országútnak kavicsolása; az útak fentartásáról ugyanis a katonaság gondoskodik.

Az országút határtalan sok kanyarúlattal mászsza meg az egymást érő sziklás hegyeket; minden ilyen kanyarúlatnál egy-egy hid van, mely hidak föntartásáról a Budapestről lerendelt hidász-szakasz gondoskodik. E derék hidászoknak ugyancsak kijut a munkából, mert a rosz minőségű faanyag miatt a hidakat folytonosan újitani kell, s alig hogy egy hidat kijavitottak, telefonon parancsolják őket az országút más részére, a hol ismét új munka vár reájuk. Az a néhány hidász megújít egy nváron 80—100 hidat, sőt télen sem szünik meg egészen a vándoréletük, mert az országútat a postaközlekedésre kitünő karban kell tartani. Szorgalmas munkájukért az elismerésen kivül még munkapótlékot is kapnak, úgy, hogy kevés baka tud olyan bővenölteni, mint egy budai hidász a hónap elején.

Fontos dolog ott lent a viz, mert a nedvességet átereszto sziklás közetben a kútak furása lehetetlen, s mert a katonai őrállomások a hegyek magaslatán lévén, ott a víztartó réteg primitiv eszközökkel el nem érhető; a katonaság a forrásokat használja; igy katonailag nagyon fontos a források épségben tartása s újaknak keresése, ha a régi kiapadt. Az őrállomások a szükség esetére czisztern ákkal vannak ellátva, de azok vizét csak akkor iszsza a katona, ha más nincs.

Némely állomás vizvezetékkel van ellátva és sok nagyváros megirigyelhetné azt a kitünő forrásvizet, a melyet ott a katonaság a forrásokból bevezetett; az igaz, hogy nem gőzszivattyúk hajtják a vizet a vizmedenczékbe, hanem facsöveken foly az saját esésével; de igy is csodaszámba megy ott ez és sok más a katonaság által foganatosított munkálat a benlakók keleties hátramaradottságához képest.

E helyen megemlítésre méltó, hogy Novibazárban az emberek még faekével szántanak s nyáron egész nomád-életet élnek. A szabadban eltanyázik a pásztor az egész nyáron át, s megelégszik sovány sótalan és lapos kenyerével s fekete kávéval, a melyet akármelyik meg tud magának főzni, s mégis oly egészséges, szép növésü emberek vannak ott, hogy akármelyik gárdába beillenének; de tagadhatatlan, hogy a lustaságban sem versenyezhet velök senki. Alacsony összetákolt szekereiken tömör fatönkök (korongok) vannak kerekek helyett, s oly szélesen vannak szerkesztve, hogy a benlakók nem is szeretnek az országúton járni, mert kitérni nem tudnak, s valóságos közlekedési akadályokat okoznak. Útszéli tanyáik, a melyeket otthonnak hivnak, jellemzetesek egész Törökországban, minden útas megáll ott, hogy a fekete kávéját beszürcsölhesse. A török csendőrség teendőit is a katonaság végzi s ép annyira a pasa fenhatósága alá tartozik mint más egyéb hivatalnok. Ott mindenkit tegeznek, s ha valakivel beszédbe ered egy török, akár milyen szurtos is, kezét nyujtja felénk, s ha azt el nem fogadjuk, megsértve érzi magát. Vallási és családi tekintetben már Törökország e legészakibb kerületében megvan az a fanatizmus és elzárkózottság az idegenekkel szemben, a melyet vallásuk parancsol s alacsony müveltségük elősegít.

Katonáink legnagyobb kivánczisággal várják a postakocsi megérkezését, a mi nehány őrállomáson egész eseményszámba megy, a rajta útazók a bámulat tárgyai, s ha levelet nem visz is a katonai konduktor, bizonyosan visz valami újságot. Örömmel várják tehát a katonák a posta megérkezését, hogy 5 napig útban lévő leveleiket minél előbb mohón elolvassák. Plevjétől kezdve már a postakocsi közlekedése is megszünik s Prjepoljeig öszvéren halad az tovább, sőt Prjepoljetől Pribojig már csak egy gyalogos posta-őrjárat közlekedik, az is mindenütt fegyveres kiséret mellett.

Egyik képünk a korábbi évekből azt ábrázolja, mikor a Gotovicza és Plevje közötti őrállomáson a parancsnok riadót fúvat a messze távolból hallatszó gyanus jelek miatt, mire az őrség fegyverbe áll, az őrállomás falain található lőrésekből és ablakokból fegyverek állanak ki, a legénység tüzelésre készen; a lovas ordonancz a további parancsot várja. Második képünk az őrségfelváltást ábrázolja a határ szélén levő Mettalka nevü közös őrállomáson, hol a török tiszt búcsúzik a mieinktől, kik bevonúlnak Čajnicà őrállomásra. A legénység szivesen hagyja el ezen őrállomást, bár mégegyszer annyi zsoldot kap, mint itthon; de rendkivül nehéz a szolgálat, bár szabad és olcsó az élet ezen vadregényes helyen. A harmadik képünk a Plevje melletti trojcai óriási kiterjedésü elhagyott kolostorban egy szerb-bosnyák népünnepélyt ábrázol, hol a 32-es bakák zenekara hangversenyez. Negyedik képünk a Plevjében állomásozó osztrák-magyar és török tisztikart ábrázolja; elől a bekötött félszemü *Appel* lovassági tábornok, Bosznia katonai parancsnoka látható, mellette balra *Dessović* tábornok, tőle balra a nagyszakállú török katonai parancsnok, *Szulejman* pasa, mig a hadtestparancsnok háta mögött a második sorban ott áll *Thour* ezredes, a 32-es ezred parancsnoka. E kép élénken magyarázza azt a barátságos jó viszonyt, mely a két különböző állam katonasága közt fennáll. Ötödik képünk egy eredeti, nagy fáradsággal összegyűjtött különböző boszniai és herczegovinai népviseletből összeállított társaságot ábrázol a Plevje melletti Boljanič őrállomáson. Hatodik képünk Plevjét tünteti fel, a hol most már rendezett és állandó jókarban tartott épületek és útak hirdetik azon jóllétet, melyet ott csapataink teremtettek. Hetedik képünk azt ábrázolja, hogy a messze földről öt nap alatt érkező postát körülveszi a kiváncsiak serege, hogy kinek mit hozott a posta? Nyolczadik képünk egy katonai vízkeresést ábrázol; ugyanis sokszor a rendes forrás vize elfogy, s ilyenkor az illető őrállomás parancsnokló tisztje köteles személyesen utána nézni az iható forrásviznek, melyet féltékenyen őriz az ottani lakosság és vigyázatból sokszor fegyveres kisérettel merí-

Szerb leány a kútnál.

Török asszony és leánya.

Szerb asszony.

KÉPEK PLEVJÉBŐL. — SZÉKELY LÁSZLÓ AMATEUR FÖLVÉTELEI.

Appel szerajevói hadtestparancsnok, lovassági tábornok és Szulejman pasa török parancsnok, környezetükkel.

tenek az ily féltett forrásból. Három kisebb képünk egyike egy lefátyolozott török nőt ábrázol, a másik egy szerb menyecskét és egy szerb leányt a kútnál.

A messze távolban lévő háziezredünk fiainak legfőbb óhajtásuk az volna, hogy ha a jövő évi kiállításra visszatérhetnének a fővárosba. A napi lapok egy időben gyakran foglalkoztak e kérdéssel és némelyik azon örvendetes hirt hozta, hogy őszszel visszatérnek, de az illetékes katonai hatóság nyilatkozata szerint ez lehetetlen, mivel a béke idején kidolgozott mozgósítási tervezet nem enged ily csapatáthelyezést, legfeljebb a király különös kegyelme segítene a dolgon. Kammermayer polgármester, mint e sorok irója előtt kijelentette, maga is nagyon érdeklődik e kérdés iránt, de a közgyülésen a honnan a kezdeményezésnek kellene kiindulnia, még eddig senki sem szólalt fel e tárgyban. Remélhetőleg azonban az őszi közgyülésen napirendre kerül a dolog, s kérelmezni fogják a házi ezred haza rendelését, hogy az ezredéves kiállitás alkalmából a budai Vérmezőn tervezett katonai ünnepélyeken ne idegen ezred, hanem a házi ezred vonuljon fel a király előtt, mert máskülönben csak 1896 október végén, tehát a kiállitás bezárása után jönne vissza az ezred.

Markó Miklós.

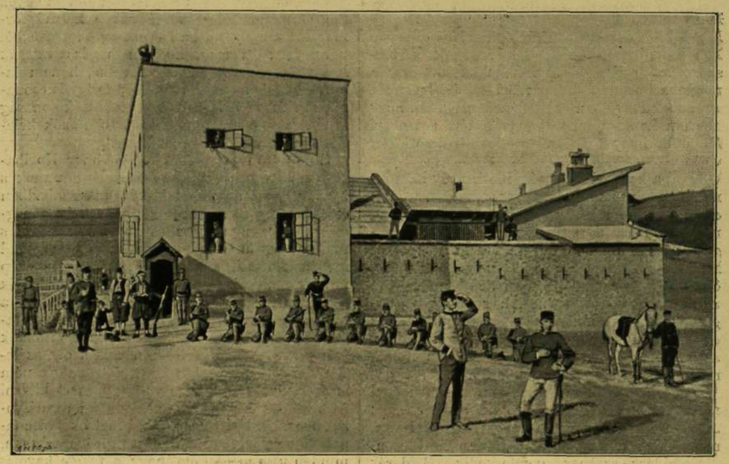

Védelmi állás betanulása esetleges rablótámadás ellen.

Az őrség felváltása a mettalkai határőrállomáson.

KÉPEK PLEVJÉBŐL. — SZÉKELY LÁSZLÓ AMATEUR FÖLVÉTELEI.

EGYVEEG.

* **Hajótörések.** Ujabban ismét nagy szerencsétlenségek híre érkezett a tengerről. Két személyszállító nagy hajó pusztult el: az egyik a franczia «Don Pedro» gőzös, melynek 299 utasa közül, kik nagyobb részt olasz kivándorlók voltak, csak 26 embert sikerült megmenteni; a másik az amerikai «Colima» nevű gőzös, mely Mexikó partjai mellett szenvedett törést; ennek 192 utasa közül csak 19 tudott megmenekülni.

* **A legnagyobb pékműhely** jelenleg Brooklyn amerikai városban van. Naponként 350 ember dolgozik itt s 70,000 kenyeret készítenek, melyeket 100 külön e czélra szolgáló kocsi hord szét New-Yorkban és környékén.

* **A fagyos szenteket** Franczia ország némely vidékén azzal is kitüntetik, hogy ha az ő napjaikon borús idő van, harangoznak tiszteletükre. Ha ez sem használ, különösen a szőlőtermesztők kátrányt égetnek, hogy annak füstje megótalmazza a hajtásokat a megfagyástól.

* **A leghosszabb folyó a földön,** mely egyátalában nem hajózható, az 1000 kilométer hosszu Dakon folyó; különben a Yukon, Lena s más sarkvidéki nagy folyók is alig használhatók hajózásra.

* **Csinos meglepetés.** Vilma, a kis holland királynő, nemrég meglátogatta Maastricht mellett a híres földalatti barlangokat, melyekben több nevezetes látogató, köztük a nagy Napoleon s egy pár hollandi király sajátkezű névfeljegyzése van. A kis királynőt fölszólították, hogy atyja neve mellé irja a magáét. Midőn azonban hozzá akart kezdeni, egyszerre három törpe ugrott ki a barlangból s igy kiáltott: «A mi kötelességünk III. Vilmos király névjegyzésére ügyelni; ki vagy te, hogy neved ide mered irni?» A kis királynő nem ijedt meg s méltósággal felelt: «Én vagyok az ő leánya s utódja Hollandia trónján.» A törpék erre meghajtották magukat s eltávoztak és a kis királynő felirta nevét.

* **A hét napjainak száma** nem mindenütt hét. A Kongo némely vidékén a benszülöttek 4 napot számlálnak egy hétre, a khinaiak és tibetiek 5-öt, melyeket elemeik szerint vas, fa, viz, toll és föld névvel neveznek el. A régi rómaiaknak 9, a görögöknek s a franczia forradalom híveinek 10 napból álló hetük volt.

* **Változott életmód.** Egy Javoska Suffanska Jozefin nevű nő, ki előbb Szentpétervártt grófnő volt, most a brooklyni posta palota előtt napilapokat árúl és jó haszonnal.

* **Bolond fogadás.** Három franczia ember versenyzett, hogy melyik iszik meg több vizet. Az egyik 13½ litert, a másik 10, a harmadik 8 litert ivott meg egyfolytában, azonban a bolond fogadás következtében mind a három csakhamar elhunyt.

* **Vándorló szinházak.** Az amerikaiak leleményességéről tanuskodik, hogy egy vállalkozó szinházigazgató közelebb külön hajót szerelt fel, melylyel nyáron a hiresebb tengeri fürdőkben és városokban körutat tesz, hogy azon helyeken szini előadásokat rendezzen. A szinház magán a hajón van, valamint a szinészek lakóhelyei s más helyiségek is, s igy a szinház aránylag kevésbe kerül.

* **Az amerikai nők** sokkal többre becsülik az orvosi tanfolyamot, mint bármi mást. Jelenleg 2500 orvosnő van az Egyesült-Államokban, s csak 285 papnő.

LEVELEK KIELBŐL.

I.

A kieli öböl hosszúkás medrét sűrűn lepték el a hajó-óriások. S ezek a fekete szörnyetegek, bömbölő ágyúkkal ellátott tengeri rémek katonás rendben sorakoztak a fehérre festett, karcsú császári hajó körül.

Alacsony hegylánczok nyúlnak itt le az öböl széléig, melynek homokos partjait a fekete embertömeg sűrűn lepte el, rajonként gyűlve az ünnepély helyére. Egy parti ágyú dörgő hangja adta hirül az ünneplés megkezdődését. Vilmos császár letette a csatorna zárókövét, s ezzel az utolsó kalapács-ütéssel a hatalmas alkotás befejezését nyerte. Az egyes ágyúszóra hatalmas visszhangot adott az öblöt megszálló hajóraj. Az acéltornyok pörögve fordúltak meg tengelyük körül s rejtett ágyúik siketitő morajjal okádták magukból a fojtó fehér füstöt.

A német ágyúnaszádok ütemes tüzelését hasonlóval viszonozták az angol ágyúk; a franczia, svéd és osztrák-magyar lövésekre megszólalt valamennyi többi nemzet tengeri ágyúja, s Európa üdvrianását viszonozta a büszke Amerika.

Alakok Boljanić őrállomásról.

A biennen-alsteri kivilágitás, a fölfelé törő tüzijátékok rengeteg sokasága, a festői fényözön, mely messze bevilágitotta az öblöt, méltó volt Hamburg városához.

Aztán az átvonulás a csatornán, végig a kieli gátakig, egymást követő, meg-megújuló ünneplő jelenetek egész sorára adott alkalmat. Minden újabb helyen vakitó tüzifény, süketitő ágyúzás üdvözölte az elhaladó menetet. Igy ment végbe ünnepélyes bemutatása a nagy münek. Mesteri alkotása ez annak a germán hatalomnak, mely korunkban annyi szerencsével szerzett magának tiszteletet úgy háborúban, mint békés münei által.

Ifj. Hegedüs Sándor.

Vizesedények megtöltése katonák által Plevje környékén.

Az ágyúk fehér füstje gyönge ködként terjedt el és ült meg az öböl hajlatán, s a nyugvó hajókról felhangzottak a nemzeti hymnusok dallamai.

Az egyhangú német induló után fölharsant a «Marseillaise» lüktető akkordja. A nép lelkesedve éltette császárját, ki hadi hajóján járta sorra a vendéghajókat.

Egy-egy fehér tengeri sirály ijedt szárnycsapással rebbent föl a tiszta ég felé, föl a magasba honnét végig tekinhetni az egész fensikon s szabadon látni a hatalmas csatorna minden kanyarulatát, a mint küzdve a hegynyúlványokkal, keresztűl töri magát a szárazon.

Holtenau előtt van felszakítva az öböl partja s erős zsilipek zárják el a bejáratot. Itt van az a vízből feltörő hatalmas kőpillér, melyen Vilmos császár családi czímere díszlik.

A csatorna-meder kanyarogva vonúl innen Hamburg felé, s magas dombok között vájt útját széditő magasságban két helyütt lépi át a vasút egy-egy merész ívű hidon.

Ezek a nagyszabású hidak biztos szerkezetökkel továbbra is állandósítják a két part közti közlekedést s erős kapcsok gyanánt tartják össze az immár egészen szigetté lett Dániát a szárazzal.

A kundi tó mélyét áthasítva, Brunsbüttelnél az Elbe partjához ér a csatorna, hol szintén zsilipekkel záródik be.

A mily hatalmas az alkotás, olyan volt a megnyitás ünneplése is.

II.

Tisztelt szerkesztő úr!

Az új tengerközi csatorna zárókövén irom e sorokat, szinte belefáradva a sok nézésbe és hallásba, mivel e napok alatt itt egymást érték a legkülönfélébb ünnepségek, melyeknél természetesen igyekeztem jelen lenni, a hol csak szerét tehettem, már csak azért is, hogy — mint igértem — fényképi fölvételeket készithessek, s mint amateur vettem is fel egyes fényképeket úgy Kielben, mint Hamburgban, a melyeket meg fogok küldeni a «Vasárnapi Ujság»-nak.

Nevezetes részlete volt az ünneplésnek a holtenaui nagy császári ebéd, mely egy, a szárazföldön épitett óriási hajóban ezer személy részvételével tartatott. Ez a császári ebéd rendkivül fényes volt; egy-egy terítéke 200 márkába került a kincstárnak, s az asztalokon minden ezüst és arany volt.

A nagy lakoma után tüzijátékok voltak, melyeket az egyes államok hajóin rendeztek. Szinte szembeötlő volt, hogy miképen igyekszik egyik állam a másikon túltenni. Ezen nagy versengésben elsők az amerikaiak voltak, kiknek — mint mondják — százezer dollárba került tüzijátékuk.

Amerika egyáltalában túltett a vén Európán; négy oly remek pánczélos hajóval képviseltette magát ezen a nemzetközi ünnepélyen, melyek méltó bámulatot keltettek. Négy, 120 méter hosszú s 3—4 kéményes, tiszta fehérre mázolt hajót mutattak be, melyek Amerika legjobb és leggyorsabb járatú hajói. Tekintélyesen volt képviselve Anglia és Olaszország; mindegyikük kilencz-kilencz pánczélos és torpedo-hajót küldött. Franczia ország nak 3 hajója volt jelen; Ausztria-Magyarország négy hajót küldött, me-

A katonai posta átvétele Plevjében.

KÉPEK PLEVJÉBŐL. — SZÉKELY LÁSZLÓ AMATEUR FÖLVÉTELEI.

lyek szintén figyelmet keltettek remek alkatukkal.

Az ünnepélyek főrészei már lezajlottak, az ide özönlő idegenek legnagyobb része már útban van hazája felé, hogy ottan elmondják a látottakat. Hivatalos kimutatás szerint Kielben 150 ezer szobát adtak bérbe. Ha most átlag egy szobára két vendéget számítunk, a mit bátran tehetünk, — mert voltak esetek, hogy négyen, sőt öten is háltak egy szobában, — akkor arra az eredményre jutunk, hogy 300 ezer vendéget volt képes ellátni egy város, melynek rendes lakossága a százezret sem közeliti meg.

Természetes, hogy ezen nagy sokadalomhoz képest a szobák és ételek ára rendkivül felszökött. Voltak, a kik 60—70 márkát fizettek egy szobáért és egy közönséges polgári ebédért 10—15 márkát. Ezeket az árakat az idevalók elkereszteltték csatorna-áraknak (Kanal-Preise).

A kieli polgárság június 22-én rendkivül fényes fáklyásmenetet rendezett királyi vendégei tiszteletére, melyen 6000 fáklyás vett részt a polgármester vezetése alatt, ki, midőn a császári palota elé érkezett, szép beszédben üdvözölte a császárt. A császárné csak ritkán mutatta magát. Egy nem sokára bekövetkezendő örvendetes családi eseménynek tudják be a nyilvános ünnepségekről való távolmaradását.

Meg kell még említenem, hogy a dán király ő felsége valamennyi itt időző hirlapirót meghivott egy rendkivül udvarias levélben Kopenhágába. Kijelentette, hogy mihelyt a német határt átlépjük, az ő vendégeinek tekintsük magunkat. Ezen kirándulásról külön levélben fogok megemlékezni.

Kiel, 1895 június 23.

Lord Albert.

Előfizetési fölhivás.

A **«Vasárnapi Ujság»**, a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, *eredeti elbeszéléseket* és életképeket, részben illusztrálva, közöl **Jókai Mórtól, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánétól, Herman Ottónétól, Petelei Istvántól, B. Büttner Linától, Szívos Bélától, Kazár Emiltől**, stb., s *hogy az eddiginél még jóval több szépirodalmi olvasmányt nyujthasson olvasóinak, 1895. évi januártól kezdve hetenként egy félivvel bővülve,* ***„A Vasárnapi Ujság regénytára“*** czimű *állandó szépirodalmi melléklettel jelenik meg, mely, mint a főlap, szintén* ***művészi képekkel*** *van díszítve.*

A «Vasárnapi Ujság» társlapja, a most már 41-ik évfolyamában lévő **«Politikai Ujdonságok»**, melyet mint az *események hü és részrehajlatlan előadóját*, valódi hézagpótlónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség *együtt* találja benne mindazt, a mi a napilapokban *elszórtan* jelen meg, s így e lap kivált vidéken, hol a postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, *a napilapokat is sok tekintetben pótolja.* A *«Politikai Ujdonságok»* állandó melléklete a **«Magyar Gazda»** czimű *gazdasági és kertészeti képes lap*, s ezen felül *rendkivüli mellékletekkel is bővitve lesz a lapnak hetenként másfél s minden második héten két nagy ivre terjedő tartalma.*

A **«Politikai Ujdonságok»** újabban mint képes ujság jelenik meg, s minden száma a napi eseményekre vonatkozó több képet közöl.

Előfizetési áraink évnegyedre:

A **«Vasárnapi Ujság»**	2 frt — kr.
A **«Vasárnapi Ujság»** a **«Világkrónika»**-val együtt	2 frt 40 «
A **«Vasárnapi Ujság»** és a **«Politikai Ujdonságok»**	3 frt — «
A **«Vasárnapi Ujság»** és a **«Politikai Ujdonságok»** a **«Világkrónika»**-val együtt	3 frt 40 kr.

Az előfizetések a **«Vasárnapi Ujság»** és **«Politikai Ujdonságok»** kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. küldendők.

Gróf Kielmannsegg Erich, az új osztrák miniszterelnök.

(A «Politikai Ujdonságok» legutóbbi számából.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Költemények. *Irta Petrovics László. Kis-Szeben, 1895.* Ritkán érezzük annyira, hogy mily nélkülözhetetlen kelléke a versnek a szép forma és zenei nyelv, mint Petrovics László költeményeinek olvasásakor. Lángoló hazaszeretet, mély vallásosság, eszményi szerelem, meleg családi érzés, őszinte kegyelet a nemzet nagyjai iránt, szóval a legnemesebb emberi érzelmek szólalnak meg e versekben, és mégis a kötet végig lapozása után unalmat érzünk, nem lelki gyönyört, mert hiányzik belőlük a költői erő lüktetése, szárnyalás, a szín, a hangulat. Hogy mennyire nem tud a nyelvvel bánni, példa rá a következő versszak.

«Azt kérditek, miként vagyok? —
Nem tudok mást rá felelni:
Szárnyaszegett sas étlenül
Hogyan tudná magát lelni?»

Ily nyelven, ha annyi tartalmat tudna is belé önteni, mint Goethe öntött «Sas és galamb» czimű költeményébe, nem tudva élvezetest nyujtani. Nem egyszer oly zavarosan beszél, hogy alig lehet megérteni, pl. a «Mit beszélnek» czimű versben azt mondja, hogy a nőt nem imádni, hanem szeretni kell, aztán így folytatja:

«Mert tisztelsz, imádsz, bókolsz, szeretlek»
Ha véli hölgyed . . . nem szerelem,
Az igaz érzés nem tudja okát,
Mért támadt, uralg a kebelen.»

Itt azt akarja mondani hogy: «nem szerelem az, ha hölgyed csak azért szeret, mert tiszteled, imádod s bókolsz neki»; de nem hiszszük, hogy sok ember akadna, a ki egyszeri olvasásra megérti. A megértést azonban nem a gondolat mélysége teszi nehézzé, hanem a kificzamított nyelv. Szereti a czifra kifejezéseket is, pl. a «Tele van a szívem» czimű versben gondolatai «szavaknak csokrából szép bókokat fonnak». Ilyenforma az «érzés-virág» is. A rosz szavak iránt is különös előszeretettel viseltetik, csüggedetlen helyett «csüggetlen»-t, megvigasztal helyett «fölvigaszt»-ot mond stb. A kis kötet — melynek, mellesleg megjegyezve, tartalomjegyzéke sincs — csaknem kizárólag lyrai költeményekből áll. De van egy pár elbeszélő is, a románczszerű «Púpos Áron» elég elevenen elbeszélve, s «A csalán» czimű hosszabb rege, mely bár el van nyujtva s itt-ott akaratlan naivságban is szenved, szintén figyelemreméltó. A füzet sikerültebb darabjaiból mutatványúl álljon itt a következő kis költemény:

Csak kis fészek.

Csak kis fészek a lakásom,
Bútor benne egy rakáson;
Semmi, semmi fényűzése,
Nem cserélném mással még se.

Csak kis fészek a lakásom,
De nagyobbra nem is vágyom;
Mellettem jó feleségem
Palotává teszi nékem.

Kicsi bizony a mi fészkünk,
Benne ketten alig férünk,
S mégis befér egy mennyország:
Benne lakik a boldogság.

Magyar műkincsek czimű, öt kötetnyi díszmunkát tervez a Műbarátok köre. A millenium alkalmából kivánja összeállítani az albumban a magyar vagy hazai vonatkozású műemlékeket, műtárgyakat, a Bécsben és Budapesten őrzött remekműveket, az udvari muzeumok történelmi nevezetességű fegyvereit, műipari kinceseit, magyar tárgyu falkárpitjait és kodexeinek legszebb darabjait, a budapesti muzeumok, a képtárak, könyvtárak és amatőr-gyűjtemények ritkaságait és azonkivül az ország legkiválóbb építészeti, művészeti és műipari képeit, mintegy száz különálló műmellékletben és számos, a szöveg közé nyomott rajzban. A szöveget kiváló irók, tudósok irják.

Az első és második kötet a Bécsben és Budapesten őrzött remekműveket ismerteti; a harmadik hazánk nyugati és délnyugati részét, a negyedik Felső-Magyarországot, az ötödik Erdélyt tárgyalja. Minden kötet 1520 ivnyi szövegből és husz műmellékletből áll. A műmellékletek Kádár Gábor párisi műtermében készülnek. A szerkesztő: *Radisics* Jenő. E munka 600 magyar és 200 franczia példányban jelenik meg, ebből száz magyar és 200 franczia példány eladó, a többi tagilletménye a műbarátok körének. Egy példány ára 250 frt. A vállalat izléses diszéről meggyőző felvilágositást nyujt mindenkinek az a mutatványfüzet, mely a vállalatra hivja föl a közönség figyelmét. A nyomás, papir, betű talán a legszebb, a mi a Franklin-társulat nyomdájából, de egyáltalán magyar nyomdából kikerült. Ez lesz a legszebb nyomásu magyar könyv, nagy negyedrét, igazán «királyi» folio. A képek remek kivitelü, gyönyörü szép metszetek, Párisban, de magyar ember műhelyében készültek. A munkához *Jókai* Mór irt előszót.

A magyar nemzet története, az Athenaeum kiadásában és *Szilágyi* Sándor szerkesztésében füzetekben megjelenő nagy munkából a 28. 29., és 30. gazdagon illusztrált füzet került könyvpiaczra. Ezekben befejezést nyer a második kötet *második könyve*, mely Kálmán király és Álmos herczeg, valamint a keresztes hadjáratok, Horvátország és Dalmáczia meghódittása, az orosz hadjárat, a világi és egyházi törvényhozás, végül Kálmán király családi viszonyai történetét foglalja magában. Megkezdődik a *harmadik könyv*, melynek főczime: «A görög befolyás kora»; dr. *Marczali* Henrik irja, s erre a korszakra vonatkozólag is számos új történeti adatot hoz fel. A 28. füzethez mellékletül van csatolva Székely Bertalan festőművészünk képének: «I. Endre király koronázásának» fénynyomata, melynek eredetije a pécsi székesegyház Szent Mór kápolnája falát ékesíti. A 29-ik füzet aranyos nyomású melléklete II. Endre arany-bullája lecsüngő arany pecsétjének hasonmását tünteti fel, a Kállay család levéltárában levő eredeti példányról véve. Másik melléklet Habsburg Rudolfnak saját korbeli arczképe, az ambrasi képgyüjtemény eredetije után. Egyes füzet ára 30 kr.

Az Athenaeum Képes Irodalomtörténetéből (szerk. Beöthy Zsolt) megjelent a 34-ik füzet. Három tanulmány van benne: *Vadnai* Károlyé «A forradalom költészetéről» (befejezve), *Szilágyi* Sándoré «A forradalom után» és *Zichy* Antalé «Deák Ferencz mint iró» czím alatt. Mindenik egy-egy érdekes memoire-részlet a szerzőknek saját közvetlen szemléletükből, tapasztalataikból, közvetlenséggel irva. A szöveget számos illusztrácció kiséri: Petőfire, a szabadságharczra vonatkozók, Deák szülőháza, három arczképe, Deák kézirata, stb.; külön melléklettül pedig Petőfi «János vitéz»-ének első illusztrációi és Arany verses levele Petőfihez. A két év óta folyó díszes vállalatból *még két füzet* fog megjelenni, aztán két kötetben együtt is kapható. Egy füzet ára 40 kr.

Por czimen Singer és Wolfner kiadásában *Kabos* Edétől 235 oldalnyi kötet jelent meg: «tárczák — drámai formák». Erre a két csoportra van felosztva a könyv tartalma. Az eleven tollú iró a modern élet megfigyelője s reálisan, sok találó vonással, szatirával festi rövidebb képekben, egy-egy drámai mozzanatban. A «Tárczák» nyolcz rajzot egyesítenek, elég változatos tárgyúakat; a «Drámai formák» közt négy van, három élénk dialógú apróság, a «Révben» pedig kétfelvonásos számú, mely két év előtt került szinre a nemzeti szinházban. A kötet ára 1 frt 50 kr.

Nincsenek többé lányok. Ezen a czimen adott ki nehány rajzot és monologot *Thewrewk* István, ki könnyű tollal ir hasonlókat, s eleven az észjárása a kigondolásban. A kötethez van egy előbeszéd és egy bevezetés. Az egyikben arról szól a szerző, hogy Marcel Prevost tollából könyv jelent meg Párisban a mai lányokról, vagyis azokról a lányokról, kik többé nem is lányok, már mindent tudnak és a férjhez menetelen törik a fejöket. A másikban konstatálja az iró, hogy az irodalom ma kicsinylő hangon szól a lányokról és a régi asszonyokat dicsőíti, kik most már nagymamák. De a szerző azt hiszi hogy a mai lányok csöppet sem roszabbak,

mint a milyenek nagyanyáik voltak, de élesebben látnak. A kötet hat rajza ezt van hivatva bizonyitani. Az első darab: «A herczeg álarczban» átalánosságban bizonyítja, hogy a nőegyletek hiuk a maguk álarczos báljára, s egy kis városban úgy gyüjtik össze a publikumot, hogy elhiresztelik egy átutazó herczeg megjelenését a bálban, álarcz alatt, de egy irnokot bujtatnak álarczba. «Az első szerelmi vallomás» párbeszéd egy 19 éves fiu és 15 éves lány közt, a kik a szerelemről elmélkednek; «Az első szerelmes levél» egy 15 éves lány monológja, a ki már megérten gondolkozik a fiatal emberekről és a házasságról. Hasonló egy másik fiatal lány monológja: «Asszony szeretnék lenni»; a leányző már unja, hogy még csak lány. «A menyecske-hegy» mese az asszonyi hűségről, de a régi időkből van véve. A «Tavasz a tébolydában» pedig szatirikus kis történet arról, hogy a tébolyda tisztviselőjének 16 éves lánya mily szivesen hallgatja az intézet egyik lakójának szerelmes ömlegéseit. Szóval Thewrewk István is olyan zugaiból merít az életnek, a hol nincsenek többé lányok, nincsenek a régi patriarkhális értelemben. A kötet Rozsnyay Károly kiadása.

A «Fürdőirodalmi Könyvtár»-ból, melyet dr. Preysz Kornél szerkeszt, már több érdekes füzet jelent meg az Eggenberger-féle könyvkereskedés kiadásában. A legújabbak egyike «Bártfa gyógyfürdő Sárosmegyében, stb.» czimű dolgozat, dr. *Hintz* Henriktől, Bártfa tiszti fürdőorvosától, ki igen alaposan és ügyes tollal ismerteti ezt a most oly gyakran emlegetett jeles fürdőt. Dr. Hintz dolgozata a «Fürdőirodalmi könyvtár» IV. évfolyamának 31. számú füzete. Ebből vettük át a bártfai fürdő történetének adatait mai lapunk egy czikkében.

A magyar vörös-kereszt-egylet 1894-iki működéséről szóló *jelentés* mintegy 200 lapra menő kötetet foglal el. Benne van az 1895. máj. 27-iki országos közgyülés minden tárgya, az előterjesztésekkel, beszédekkel, határozatokkal, költségvetéssel, számadásokkal, vagyonkimutatással, stb. Ezenkivül részletesen megismerhetni belőle a vidéki összes fiókegyleteket, azok tagjainak névsorát, a mozgósítás esetén fentartandó egészségügyi intézeteket.

A szegedi Dugonits-társaság Dugonits András élete és művei méltatását feltüntető munkára hirdetett *ezer koronás* pályadijat. A társaság meghosszabbította a pályaművek beküldésének határidejét 1895. deczember 31-ikéig. A pályaművek Szegedre a Dugonits-társaság elnökségéhez czimezendők.

A történelmi diszmenet. A milleniumi történelmi diszmenet terveinek készitésével *Vágó* Pál festőművész gyorsan halad előre. A nagy munkához szakkörök ajánlatára munkatársakul *Gyárfás* Jenő és *Nemes* Mihály történeti festőművészek léptek a mester mellé, a kik részt vesznek az egyes csoportok részletes kidolgozásában. Vágó Pál szerencsés gondolatját a székes főváros tanácsa is pártolólag terjeszti a közgyülés elé, azzal a javaslattal: jelentse ki a közgyülés óhajtását, hogy a történelmi diszmenet fölvétessék a kiállítási ünnepélyek sorába, s már most utasitsa a tanácsot, hogy azon esetre, ha ez megtörténnék, az erkölcsi és anyagi támogatás tekintetében tegyen előterjesztést. *Kecskemét* város törvényhatósági bizottságában ismelegen ajánlotta Beniczky főispán Vágó tervezetét a megyei banderium helyett.

A «Nemzeti Szalon» művészeti egylet választmánya e hó 25-én tartott ülésén Margitay Tihamér alelnök inditványára egyhangulag elhatározta, hogy a diszmenet érdekében országos mozgalmat indít. A választmány megbizta az igazgatóságot, hogy érintkezésbe lépve Vágó Pállal, egy memorandumot készítsen s azt a kultuszminiszternek küldöttség utján adja át. A memorandumban, tekintettel arra, hogy a «Nemzeti Szalon»-nak minden magyar művész tagja, azt fogja kérni, hogy a diszmenet rendezésével ez egyletet bizzák meg.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia jun. 24-ikén az októberig tartó szünetek előtti utolsó ülését tartotta.

Először a harmadik osztály ülése volt *Than* Károly elnöklete alatt. *Kossutány* Tamás «Egy új borélesztő» czimen saját találmányú borélesztőjéről értekezett. *König* Gyula *Bauer* Mihálynak mint vendégnek «A négyzetes alakok elméletéhez» czimű dolgozatát mutatta be, *Than* Károly pedig *Herzfelder* A. D. «A thionaftalin és néhány derivatuma» czimű munkáját terjesztette elő. Az osztályülést összes ülés követte b. *Eötvös* Loránd elnöklete alatt. *Szily* Kálmán főtitkár bejelentette, hogy Stier Teofil, külső tag, nemrég elhunyt. Ő volt az, a ki Zrinyi «Szigeti veszedelmét» német nyelvre fordította. Felolvasták a közoktatásügyi miniszter értesítését az Elischer-féle budapesti *Goethe-gyüjteményről*. A nagy német költő szenvedélyes tisztelője, Elischer Boldizsár, nagy áldozatokkal igen szép gyüjteményt szerzett össze Goethére vonatkozó tárgyakból. Ezt most örököse, dr. Elischer Gyula orvos, a közoktatásügyi miniszter utján felajánlotta az akadémiának, oly föltétellel, hogy a közönség részére is hozzáférhető módon helyezzék el. A gyüjteményben van Goethétől negyven kézirat, 123 egyéb kézirat Goethe környezetéből és barátaitól (Schiller, Wieland, Herder, stb.); arczképek, érmek, Goethe műveinek különböző kiadásai 250 kötetben, Goethére vonatkozó művek, kommentárok, birálatok, és folyóiratok, lapok kivágott czikkei; illusztrált Goethe-kiadások, albumok, rézs- és acélmetszetek, zeneművek, Goethe szobrainak gipsz másai, stb. Az akadémia a nagybecsű ajándékot, melynek őrzésére, gyarapítására 2000 frtnyi alapítványt is tesz az ajándékozó, köszönettel fogadta, s a földszinti sarok-teremben helyezi el. — Az akadémia különféle bizottságainak megalakulását jelentette be ezután a főtitkár, s ezzel az ülés véget ért.

A képzőművészeti társulat igazgatósága már betöltötte a Szmrecsányi Miklós távozásával megüresedett titkári állást. Dr. *Ambrozovits* Dezső ismert irót választotta meg e tisztre.

Az erdélyi Kárpát-egyesület díszalbuma. Az ezredéves kiállítás alkalmából díszes munka kiadatását tervezi az erdélyrészi Kárpát-egyesület. Lefesteti tus- és szines akvarell-rajzokban az erdélyi rész legszebb természeti ritkaságait s e rajzokat megfelelő keretben a kiállításon bemutatja. A rajzok után később kiad egy díszalbumot, magyar, franczia, angol, német és olasz szöveggel. Az album feltünteti a havasok legszebb pontjait, a szebb vizeséseket, várromokat, stb. A munka 100 műlapból fog állani, megfelelő szöveggel. A képeket *Goró* Lajos készíti, a szövegi részt pedig *Radnóti* Dezső főtitkár fogja szerkeszteni. A költségek 30,000 frtra vannak előirányozva. A munka egy amatőr-példányára *Károly Lajos* főherczeg 300 frtot jegyzett elő s megigérte támogatását *József* főherczeg is.

MI UJSÁG?

* **Mai számunk képmelléklete.** Mai számunkhoz csatolva veszik olvasóink jelen évfolyamunk első félévi képmellékletéül **Munkácsy Mihály «Sztrájk»** czimű legújabb festményének másolatát. Munkácsy e festménye a párisi Salon ez évi kiállítására készült el, s másolatának közlésére a nagynevű művész adta meg lapunknak az engedélyt.

* **Az őshaza kutatóitól**, gróf *Zichy Jenőtől* és dr. *Szádeczky Lajostól* leveleket kaptunk Tifliszből 1895 junius 8-iki kelettel. A levelekhez egy érdekes közleményt és *számos fényképet* is voltak szivesek csatolni, melyek részint az általuk bejárt kaukázusi vidékek nevezetesebb részeit, részint a meglátogatott néptörzsek jellemzőbb alakjait ábrázolják egyenként és csoportokban. Néhány fényképi fölvételen gr. Zichy és társai is láthatók a benszülöttek csoportjában, hol rendes úti öltözetükben, hol az ottani nép ruházatát öltve magukra. Úgy az útazás sikereiről értesitő közleményt, valamint *a képek sorozatát, a «Vasárnapi Ujság»* jövő július havi számaiban fogjuk közölni.

Mai számunk utolsó a jelen félévben. Felhivjuk olvasóink figyelmét a lapunk 430. oldalán levő előfizetési felhivásra.

A nyár eleje a fővárosban. A képviselőház zárva, a szinházak zárva, az emeletek hosszú sorú ablakait már este sem nyitogatják ki, a mult héten bezárták az iskolákat is — ez a nyári pihenés. A vasúthoz vivő útakon a bérkocsik ládákkal, csomagokkal koczognak. Megkezdődött a vándorlás és költözés ki a zöldbe, falura, fürdőre. Ha már az iskolás gyermekeknek sincs dolguk, akkor nincs többé mentség a faggató ismerősök előtt, hogy mért nem megy valaki nyaralni, — mert minden valamire való fővárosi családnak nyaralni kell valahol. A kik sokat adnak a világra, már nem mutatkoznak sem a Korzón, sem a Városligetben. Különben erre a nyárra eléggé gondoskodva van, hogy a fővárosi közönség ne is lássa egymást, s a kik el nem mehetnek nyaralni, még friss levegőt se szívhassanak. Az egész város széles útvonalai, a hol a közönség mozogni, sétálni szokott, föl vannak forgatva fenekestül. A Vigadó körül, az Erzsébet-téren, az Andrássy-úton a földalatti villamos vasút mély alagútját ássák, építik. Ott földsánczok emelkednek, árkok mélyednek, gerenda-állványok, deszka-palánkok zárják el még a másik oldalra való áttekinthetést is. Kotró-gépek, gőz-daruk csikorognak, földszállító szekerek zörögnek. A nagy körúton is épen így van, meg végig a Dunaparton. A nagyobb tereken a vásár-csarnokok épülnek. Építési anyag, téglás szekerek mindenfelé. A Városliget sem üdülőhely most. Nagy része már el van palánkolva a kiállítás számára; egymás után emelkednek magasabbra és magasabbra a deszka paloták, a kupolák, a tornyok. A szabad helyeken is az útakat most nem a sétálók lepik el, hanem az anyagot szállító szekerek. Még a nagy iparcsarnoknak sincs nyugta. Köröskörül toldalékokat építenek az oldalaihoz. Azokkal nemcsak bővítik, hanem meg is akarják szépíteni, mert biz ez a rengeteg épület különben nem tudná diszíteni a kiállítást, s a külsejét is megúnta már a közönség. A ki hát teheti, megy falura, elútazik valahová, de a legnagyobb rész mégis csak itt marad, s az nem tudja, hol mozogjon a nyári alkonyatkor. Szerencsére, az idő nagyon kedvező eddig. Nincs nyár. Minden nap borúlt az idő, legalább is minden második nap hoz esőt, vagy zivatart. Ha így tartana, jól járna Budapest lakossága, mely erre a nyárra kiszorúl a nagy város mindazon helyeiről, a hol máskor mozogni és tiszta levegőt szivni szokott.

A király részvevése a milleniumban. B. *Bánffy* Dezső miniszterelnök julius hó közepe táján utazik Ischlbe, hogy ő felségének előterjesztéseket tegyen az irányban: miképen vegyen részt a király és az uralkodó család a milleniumi ünnepségekben. Hogy mik lesznek az előterjesztések: arra nézve a miniszterelnök, ki Bécsből most tért vissza, tanácsot fog ülni miniszter-társaival.

Stefánia özvegy trónörökösné főherczegasszony e napokban a bécsi Burgban kihallgatáson fogadta Jókai Mórt. Tárgya a kihallgatásnak az «Osztrák-magyar monarchia irásban és képben» czimű munkáról való előterjesztés volt: különösen a *Horvátországról* irandó kötet iránti előintézkedés. E kötet szerkesztését, megirását és rajzokkal diszítését egészen horvát tudósokra és művészekre fogják bizni. Mivel a munka felügyelő bizottságában a horvát részt képviselt tag (Miskatovics) elhunyt, ennek helyére Jókai Mór *Pavics* horvátországi magyar képviselőházi tagot kérte a fenséges védnöknő által meghivatni, a horvát-szlavon kötet szerkesztőjeül pedig *Krsnyavy* horvát kiváló tudóst ajánlotta, mindkettőt a horvát notabilitások, első sorban a horvát miniszter helyeslésével. *Stefánia* özvegy trónörökösné mindkét ajánlásba beleegyezett. Az özvegy trónörökösné viruló egészségnek örvend. Jókait magyar üdvözléssel fogadta s a legfolyékonyabban beszélt vele magyarúl. Megtudva, hogy augusztusban a brüsszeli interparlamentáris kongresszusra készül, ezzel a szóval bocsátá el: — «Kivánom, hogy az én kedves szülővárosomban igen jól érezze magát.»

József főherczeg elismerése. Lapunk munkatársa, a jeles irónő, *Gyarmathy Zsigáné*, több rendbeli érdekes fényképet vétetett föl a kalotaszegi népéletből, jelesen több képet egy kalotaszegi lakodalom jeleneteiről, a melyeket közlés végett a «Vasárnapi Ujság»-nak volt szives átadni. Ezen képeket József főherczegnek is megküldötte Kolozsváron való közelebbi időzése alkalmából Gyarmathyné, kihez aztán a főherczeg e figyelemért igen hizelgő levelet intézett, melyben megdicséri a képek szépségét s csak azt sajnálja, hogy «indokolatlan szerénységből mért nem személyesen nyujtotta azokat át neki Kalotaszeg védangyala». Végül hozzá teszi a főherczeg, hogy majd ha az ez évi szeptemberi hadgyakorlatok idején Bánffy-Hunyadra megy, akkor otthon legyen ám, hogy láthassa azt a nőt, a ki már oly sokat tett a derék kalotaszegi nép érdekében.

László főherczeget a király az aranygyapjas-rend vitézévé nevezte ki. A fiatal főherczeg az ezidei nyári hadgyakorlatokon már mint gyalogos hadnagy fog szerepelni.

A delegácziók már bevégezték működésöket Bécsben. Alig tartott a dolguk husz napig, pedig

ugyancsak sokat intéztek el, s husz milliónyi rendkivüli új hadi költség első részletét is megszavazták. Mind a két delegáczió jun. 26-ikán tartotta utolsó ülését. A magyar delegáczióban gr. *Andrássy* Aladár elnök azt az óhajtást fejezte ki, hogy ha az új fölszerelésre milliókat kell költenünk, álljon is ezzel arányban a hadi védelem biztossága, s a költség, mely az adózóktól kivántatik, megfelelő előnyöket biztosítson. — Mind a két delegáczió megszavazta az eléje terjesztett költségvetéseket pontról-pontra egyformán.

Tanári kinevezések. Néhai dr. Szabó József helyére a budapesti egyetemre ő felsége dr. *Koch* Antalt, eddig a kolozsvári egyetem rendes tanárát nevezte ki a földtan és ásványtan rendes tanárává. A király továbbá dr. *Mayr* Aurélt, a budapesti egyetemen az indogermán összehasonlító nyelvészet nyilvános rendkivüli tanárát, ezen tudományszak rendes tanárává nevezte ki.

A bonyhádi algymnázium jubileuma. Junius hó 25-én nevezetes ünnepe volt a bonyhádi algymnáziumnak, mert ezen napon ülték meg az intézetnek *Sár-Szent-Lőrinczről* 25 évvel ezelőtt *Bonyhádra* történt áthelyezését. Az ünnepélyre elment Perczel Dezső belügyminiszter és Zsilinszky Mihály vallás- és közoktatásügyi államtitkár is. A negyedszázados emlékünnepet a évzáró ünneppel kapcsolták egybe. Istenitiszteletet után az algymnázium tágas tanaterében gyültek egybe a vidék minden részéből egybegyült vendégek, hol *Beke* Andor tanár felolvasta az iskola történetét. Az intézet régi tanulói nevében *Frájler* János tartott beszédet, *Faik* H. tanár pedig hatással elszavalta *Sántha* Károly alkalmi ódáját. A szép ünnepet *Gyalog* István iskolai igazgató és *Zsilinszky* államtitkár beszéde zárta be. Az államtitkár nagy hatású beszédében azon meggyőződésének adott kifejezést, hogy ez ünnepély nem csupán Bonyhádnak és az intézetnek, hanem egyszersmind a magyar kulturának is ünnepe. — Délben 150 terítékü bankett volt, melyen az első toasztot Perczel Dezső belügyminiszter mondotta a királyra.

Régi ősi név mellett a tudós neve. A király megengedte, hogy lehotkai és bisztricskai *Lehóczky* Kálmán, a pozsonyi itélőtábla elnökének András és Kálmán-Ágost nevű két fia, régi nemességük, régi nemesi családnevük és előnevük megtartása mellett a *Semmelweis* nevet is felvehessék és jövőre *Lehóczky-Semmelweis* kettős vezetéknevet viselhessék. A régi nemesi család egyik rokonának, az orvos-professzor Semmelweis Ignácz Fülöpnek emlékezetét csatolta őseié mellé, oly nevet, melyet az egész orvosi világ ismer mint az «anyák megmentőjét», ki a gyermekágyas láz borzasztó öldöklésének okát derítette ki s hárította el. Tavaly a nemzetközi egészségügyi kongresszus tagjai ünnepélyesen megkoszorusták sirját a kerepesi-uti temetőben.

Uj magyar nemes. A király dr. *Mészáros* Károly nyugalmazott czimzetes honvéd törzsorvosnak és törvényes utódainak, a közjótékonyság terén tanusitott áldozatkészségnek elismeréséül, a magyar nemességet a «szentiváni» előnévvel díjmentesen adományozta. Dr. Mészáros Károlynak jótékony czélokra tett adományai meghaladják a 100,000 frtot.

Gr. Andrássy Gyula szobra. *Zala* György szorgalmasan dolgozik gr. Andrássy Gyula lovasszobrán. A lovat a művész az elhunyt kedvelt paripája után mintázza. A szoborbizottsággal történt újabb megállapodás szerint Zala 1898-ra készíti el a szobrot, mely az új országház előtti téren fog állani.

A kiállítás közművelődési és sajtó-pavillonjára kitüzött első dijat s a fölépítésre való megbizást Kármán Aladár és Ullman nyerték el, a második dijat Kolbenheyer Viktor főmérnök.

Az elfogadott terv szerint ez a csarnok könnyed franczia barokstilben épül 480 négyszögméter területen, a nagy iparcsarnokhoz vezető korzó baloldalán. A földszint első nagy termében, a mely 100 négyzetmétert foglal el, lesz a *könyvkiadók* kiállítása, mellette egy kisebb, de azért még mindig nagy teremben (70 négyzetméter) a *közművelődési egyesületek* kiállítása. Az emeleten a tudományos és irodalmi intézetek kiállítása számára 160 négyzetméteres nagy teremben a tudományos intézetek és statisztika kiállítása lesz s egy még tágasabb nagy teremben a különféle egyéb közművelődési kiállítások. A sajtó számára épül a földszinten egy 80 négyzetméteres olvasóterem, a hol az összes hazai lapok a közönség rendelkezésére állanak s a hol egyszersmind a sajtóra vonatkozó kiállítási tárgyakat helyezik el. Az emeleten lesz, kizárólag a sajtó képviselői számára, egy *társalgó-terem*, nagy balkonnal, a honnan a hirlapirók esetleg a felvonulásokat, díszmeneteket nézhetik, továbbá két dolgozószoba, mindegyik több teljesen felszerelt iróasztallal, kiállítási kézi könyvtárral, s ezenkivül külön posta-, táviró- és telefonhivatal csakis a sajtó használatára.

A ferencziek belvárosi templomát nagy költséggel kijavitották, mondják, hogy százezer forinttal. Belsejébe kitünő művészünk *Lotz* Károly festett fali képeket. A szentély fölött az első kép azt ábrázolja, a mint a Megváltó átadja sebhelyeit Szt. Ferencznek, a szerzet védőszentjének. A második kép a Porciunkula ünnep alapítását, a harmadik kép Máriát, Magyarország védőasszonyát és a negyedik az első apostoli királyt, Szent Istvánt örökíti meg festői csoport közepette. A főoltár fölött magyar czímer díszeleg, a mi teljesen méltó a ferencz-rendi szerzet hazafias hagyományaihoz. A diszesen átalakított új templom fölszentelése julius 2-án, a szerzet védőszentjének ünnepén lesz.

Királyi sirok. Pozsonynál a magyar államvasutak egy viaduktja mellett a quadok idejéből származó király-sirok maradványait találták. A város azonnal bizottságot küldött ki Taller Pál polgármester vezetése alatt, hogy a leleteket megvizsgálja. Batka János levéltárnok és Ortvay Tivadar történetiró is tagjai e bizottságnak, melynek tanácsára a város további ásatásokat rendelt el a helyszinén.

EGYVELEG.

* **A zene hatása.** A perzsa sah első európai utazása alkalmából 1873-ban megjelent napló a sah wiesbadeni tartózkodásáról többek között a következő érdekes leirást közli: «Rögtön az első este az a gondolatuk támadt az itteni gyauroknak, hogy a palotatéren zenével mulattassanak engem. Nekem kevés érzékem van a hangszerek lármája iránt s ez az érzékem a gyaurok világrészében, Pétervárt és Berlinben sem fejlődött ki. Ime most egy csomó muzsikus áll meg ablakom előtt s elkezd trombitálni. Kitisztogatják hangszereiket s azután ismét trombitálnak. A hozzám tájékoztatás végett felküldött nyomtatott papirból Gasteiger perzsa főmérnök, ki osztrák születésü, azt olvasta ki, hogy ez a fuvás és tisztogatás még 12 izben következik egymás után. Megkérdeztem Gasteigert, nem volnának-e képesek a muzsikusok gyorsabban játszani. Gasteiger lement, de azt a tudósítást hozta, hogy az idő pontosan ki van szabva s a muzsikusok nem tehetnek másként, mint a hogy előiratott. Ekkor megkérdeztettem tőlük, nem lehetne-e a még fennaradt 10 zenedarabot egybe olvasztani, Gasteiger ismét ugyanolyan zavart arczczal jött vissza s azzal a válaszszal, hogy lehetetlen. Igazán kétségbejtő ezeknek az embereknek becsületessége. Iránban a muzsikusok elmulasztják felét annak, a mire kötelezve vannak s örülnek, ha a másik felétől megszabadulnak. Ezek az emberek azonban még csak alkudozásokba sem bocsátkoztak s csak akkor távoztak el, midőn én füleim biztosítása végett a leghátulsó szobába vonultam s az enyéimnek megparancsoltam, hogy szintén így tegyenek. Erre féléra mulva csend lett, és én is megpihenhettem.»

* **A divat bolondjai.** New-Yorkban állítólag 200 hölgy van, kik évenkint kétszer utaznak Európába, hogy legújabb divatu ruhát szerezzenek be. Azt mondják különben, hogy a férfiak között még több ilyen bolond van.

* **Szent krokodil** jelent meg közelebb Jessore bengáliai városban. Az állat a lakosok hite szerint sok csodát tesz, s ezért egyes fanatikus emberek, hogy beteg rokonaikat meggyógyítsa, saját gyermekeiket dobták oda neki. A rendőrség nagyon lanyhán járt el velük szemben.

* **A svájczi vendégfogadók** száma jelenleg 1393, közel 80 ezer ágygyal. A mult évben e fogadókat 7,779.325 vendég látogatta, azaz a nyári idő alatt egy-egy ágyra 93 ember jutott, a mi átlagnak igen nagy szám. Legtöbben voltak németek, azután angolok és amerikaiak, a többi nemzetiségek közül félannyi sem volt egy sem, mint ezek. A vendéglősök bevétele mintegy 40 millió forint volt, mivel azonban óriási kiadásaik voltak, nyereségük aránylag csekély.

* **Egy zeneköltő csontjai.** Bach Sebestyénnek, a hirneves német zeneköltőnek csontjait hosszas keresés után megtalálták Lipcsében, a János-templom restaurálása alkalmával. Régi okmányokból annyit már tudtak, hogy Bach tölgyfakoporsóban nyugszik, körülbelül hat lépésnyire a templom déli bejáratától. Három napi keresés után csakugyan ráakadtak egy tölgyfakoporsóra, melyben körülbelül hatvan éves ember csontjai nyugodtak. Egy lipcsei orvos és egy művész megállapították a földi maradványokból, hogy azok tényleg Bach csontjai. A koponyát gipszbe öntötték, rajta a husrészeket a fiziologia alapján kiegészitették, s igy oly mellszobor keletkezett, mely minden tekintetben megegyezik Bachnak fönmaradt olajfestésü arczképeivel. Tehát minden körülmény arra vall, hogy Bach tetemeit csakugyan megtalálták.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Miklós László, királyi tanácsos, Szabolcsmegye alispánja, 48 éves korában, junius 21-én meghalt viránYosi pusztán. Hat esztendő óta vezette a vármegye ügyeit. Hosszas betegség gyötörte a köztiszteletben állott alispánt és a halál reá nézve valóságos megváltás volt. Az elhunyt alispánban Miklós Odön államtikár és Miklós Gyula borsodmegyei főispán unokatestvérüket gyászolják. — Baróthy Jenő, kolozsvári posta- és táviró-igazgató, derék szakember és pontos hivatalnok. — Kemény Károly, a komáromi evang. egyház lelkésze, 58 éves korában, elhunyt Komáromban. — Dr. Gergely Imre, hevesmegyei körorvos, tevékeny férfiú, 37 éves korában, Gyöngyösön. — Christe Jakab Vendel, a pozsonyi állami főreáliskola tanára, 62 éves korában, Pozsonyban. Franczia születésü volt, de teljesen megmagyarosodott. Hirtelen halála Pozsonyban általános részvétet keltett. — Kleinmann Zsigmond, a new yorki gyarmat ismert tagja, hirlapiró, a konzulátus volt titkára, ki tizenegy év előtti vándorolt ki New-Yorkba. — Kolozsvári Kolozsváry Sándor, a veszprémi püspökség nyug. kormányzója, 73 éves, Gyömörön. — Schneider Ede, városi képviselő, a lőcsei kath. elemi iskola nyug. igazgatója, ipariskolai tanár, 64 évesLőcsén. — Auerhammer György, a budai szinházak műszaki személyzetének legrégibb tagja s a budai szinkör felvigyázója 87 éves. Az öreg tipikus szinházi alak 1842-ben, mint ácslegény vett részt a krisztinavárosi szinkör építésében s azóta ott ragadt s 53 évenát az igazgatók szakadatlan sorát szolgálta, mint a szinkör városi felügyelője. — Muczer Károly, nyug. mérnök, 86 éves, Alsó-Berkifaluban. — Nagy Jenő, Vasmegye aljegyzője, 27 éves, Szombathelyen. — Cserny Károly, volt kir. zeneigazgató és zeneszerző Deggendorfban. — Rácsok Béla, Rácsok Gyula, a nemzeti szinház és operaszinház tisztviselőjének kis fia, egyetlen gyermeke, Budapesten. — Szigeti Gyula, dr. Szigeti Gyula kaposvári orvos huszonkét éves fia. — Sárkány János, a szarvasi evang. egyház lelkésze, főesperes, 75 éves korában, Szarvason. Sárkány Sámuel bányakerületi püspök a testvérbátyját gyászolja benne. — Hitscher Emánuel, volt cs. és kir. élelmezési gondnok, Lippán. — Németh József, dr. ügyvéd 51 éves korában, Budapesten. — Koruna Károly, jezsuita szerzetes, 78 éves, Pozsonyban. — Boronkai Boronkay Lajos, ügyvéd és földbirtokos, Esztergommegye törvényhatósági és közigazgatási bizottsági tagja, az esztergomi takarékpénztár igazgatótanácsosa, 59 éves, Esztergomban. — Csokonay Gyula, a Müller-féle gazdasági gépgyár igazgatója, 60 éves, Budapesten. — Thomka János, nyug. posta- és távirótiszt, Győrött. — Gyolcs Antal, ismert fővárosi vendéglős. — Radnóthi Szántó Gergely, mező-bándi járásbiró, 35 éves, Mező-Bándon. — Trummer Antal, nagykörösi kereskedő, 57 éves, Nagy-Kőrösön.

Gyuricsics Györgyné, szül. Pintér Etelka, pestmegyei tisztviselő felesége, 55 éves, Rákos-Keresztúron. — Pálfy Ferenczné, szül. Lerch Lujza, 40 éves, Budapesten. — Erdélyi Gyuláné, a «Buda és Vidéke» szerkesztőjének felesége, hosszu szenvedés után, 31 éves korában, Budapesten. — Schack Magda, Schack Béla budapesti kereskedelmi akadémiai tanár három éves kis leánya, Miskolczon.

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál és nagy terjedelménél fogva a legjobb és aránylag legolcsóbb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS“

Csávolszky Lajos, felelős szerkesztő. **Kossuth Ferencz,** főmunkatárs.

Ez a magyar olvasóközönség lapja!

Az **«Egyetértés»** politikai álláspontját legjobban jellemezte **Kossuth Ferencz,** az **«Egyetértés» főmunkatársa,** ki a következőleg indokolta meg, hogy miért lépett e lap kötelékébe:

«Kötelességet vélek teljesiteni, midőn a közélet hirére lépek hazámban, és atyám hagyományaihoz nevet azt akarom, hogy a toll legyen a kópályán az első fegyverem; és e fegyvert az **Egyetértés** hasábjain óhajtom használni; azon lap hasábjain, mely *megallotta az idő tűzpróbáját* és **elvei, állása, tekintélye** egyaránt megtisztulva jöttek ki a próbából, **mint tűzből a tiszta arany. — Függetlenségi párti, szabadságért** és **szabadelvű haladásért küzdő volt e lap mindig.»**

Ez az iránya, valamint hiteles forrásból származó **értesüléseinek gyorsasága, alapossága** és **sokasága,** rovatainak **változatossága, kitünősége,** a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették az **«Egyetértés»**-t népszerűvé.

Az **országgyülési tárgyalásokról a legrészletesebb** s e mellett **tárgyilagos hű** tudósität egyedül az **«Egyetértés»** közöl.

Gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar kereskedő s gazdaközönség nem szorul többé idegen nyelvü lapra, mert az «Egyetértés» a kereskedelmi s tőzdei tudósításainak bőségével és alaposságával ma már nem versenyezhet más lap. A kereskedő, az iparos s a mezőgazda megtalálja mindazt az «Egyetértés»-ben, a mire szüksége van.

Változtosan szerkesztett tárczájában annyi **regényolvasmányt ad mint egy lap sem.** Két-három regényt közöl egyszerre ugy, hogy egy év alatt 30—40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket jó magyarságu forditásban kapnak az «Egyetértés» olvasói.

A ki olvasni valót keres és a világ **folyásáról gyorsan** és **hitelesen akar értesülni,** fizessen elő az **«Egyetértés»**-re.

Az **Egyetértés** 1895 jan. 1-én **29-ik évfolyamába** lépett, s igy egyike a **legrégibb napi lapoknak.**

Az «Egyetértés» előfizetési ára:

Egész évre	20 frt	—
Fél évre	10 «	—
Negyed évre	5 «	—
Egy hóra	1 «	80

Az előfizetési pénzek az **«Egyetértés» kiadóhivatalába, Budapest, dalszinház-utcza 1. sz.** küldendők.

Szerkesztői mondanivalók.

Ünnepre fel. Közlését czélszerű lesz az ünnepélyes alkalomig, az ezredéves kiállítás megnyitásáig elhalasztani. Addig szerző itt-ott simíthatna rajta; mert rím kedvéért sok olyan csúszott a költeménybe, a mi nem oda való. Pl. a «lantosok»-ra odacsapja rímnek az «áldozat-kosok»-at, pedig őseink tudvalevőleg nem kost áldoztak, mint Abrahám, hanem fehér lovat.

B. B. L. Köszönettel vettük, s legközelebb közölni fogjuk.

Te és én. Mutatványt a kötet megjelenésekor fogunk közölni.

Esküvő napján. Elég csinos, esetleg sort kerítünk rá.

Patak partján. Néked irok. Lásd, újra rólad zeng az ének. Ez utóbbit választottuk.

Esztergom 1241. Kanizsai piaczon. Az előbbi egy rég elavult irodalmi izlés elkésett visszhangja. A másodikban van bizonyos humor, de egészben nem válik be.

Ne titkold el. Nem emelkedik a középszerűségen túl.

Láz. Egy lélekállapotot fest, a nélkül, hogy azt költőileg indokolná.

Szenvedőhöz. Tarka a sok hasonlattól. A lányt elnevezi puszta keble egyetlen virágának s beszél piros ajka csengő bimbójáról, melyre a némaság bús lepkéje szállott, kedve, a csevegő fecske, más fészket keresve elrepült, szemeinek mosolygó csillagai bágyadtan resztketnek. Mind ez a sok virágos kép két rövid verszakban van egymásra halmozva.

Nem közölhetők: *Kedvesemnek.* — *Az ősz hatása.* — *Bizonytalanság.* — *Mobile perpetuum.* — *Szabadság.* — *Vajudás.* — *Ősz.* — *Sándor.* — *A halál.* — *Igaz szerelem.* — *Megtörve.* — *Fájó dal.* — *Vigasz.* — *Körös-körül.* — *Sötét szobában.*

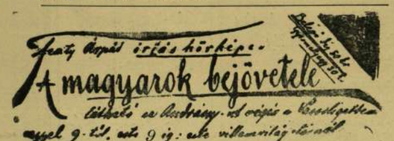

SAKKJÁTÉK.

1900. számu feladvány. Ehrenstein M.-tól.

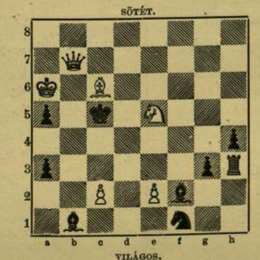

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 1890. sz. feladvány megfejtése Weinheimer R.-tól.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a*	*Sötét.*
1. Hd4—b3	... Fd8—b6 † (a)	1. ...	...	... Fd8—f6 (b)
2. He2—d4	... Fb6—d4 †	2. He2—d4	...	Ff6—d8
3. c3—d4 †	... K t. sz.	3. Hd4—e6 † stb.		
4. Hb3—c5 mat.				

b.		*a1*	
1. ...	... d5—d4	2. ...	... d4—e3
2. He2—e3	... g5—h4 : (a1)	3. c3—c4 † stb.	
3. Hb3—c5 stb.			

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Eördögh János. — Stefunkó L. — *A pesti sakk-kör.*

A kiadó-hivatal üzenete.

—x. Zongorák és pianinok beszerzésénél a Budapesten Váczi-körut 21. sz. alatt levő Keresztély-féle zongoragyáros telepeinek megtekintése ajánlandó. Ugy saját gyártmányát, valamint a külföld leghiresebb készitményeit dús választékban találhatni itt raktáron és el van ismerve, hogy ezen «mintazongora-teremnek» nevezett telepből jó és szép hangszerek kerülnek ki.

KÉPTALÁNY.

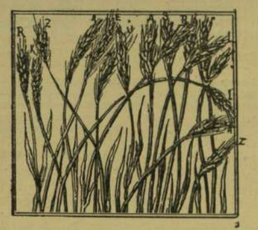

A «Vasárnapi Ujság» 24-ik számában közölt képtalány megfejtése: *A vörösligetbe!*

Heti naptár, junius--julius hó.

Nap	*Katholikus es protestáns*		*Görög-Orosz*		*Izraelita*
30	V.	F 4 Pál emléke	F 3 Pál emléke	18	A 4 Leoncz 8
1	H.	Theodorik hv.	Teobald	19	Judás apost. 9
2	K.	Sarlós B.-A.	Sarlós B.-A.	20	Metod pk. 10
3	S.	Jácznt vt.	Jácznt	21	Julián vt. 11
4	C.	Ulrik pk.	Ivma	22	Özséb vt. 12
5	P.	Czirill és Metod	Vilma, Sarolta	23	Agrippina 13
6	S.	Dominika vt.	Izaiás	24	Iván szület. 14

S. Balak

Holdváltozás. ☽ Holdölte 7-én 0 ó. 29 p. regg.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Henneberg-selyem selyem csakis akkor valódi, ha közvetlen gyáramból rendelik — fekete, fehér és szineseket 35 krtól 14 frt 65 krig méterenként — sima, csíkos koczkázott, mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 mintázatban) **postabér és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordulóval küld: Henneberg G. (cs. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.** Svájczba czimzett levelekre 10 kros, és levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6042

2913

Figyelmeztetés.

A 6. hadtest területén elhelyezett csapatok számára 1895 október 1-től 1896 szeptember 30-ig szükségeltető széna, alom és ágyszalma, tüzifa és kőszén bérleti biztositása czéljából, az alább kitett napokon, kizárólag irásbeli ajánlatok utján, nyilvános árlejtés fog tartatni; és pedig a következő állomások részére:

Eperjes, Eger, Igló, Kassa, Miskolcz, Beszterczebánya, Rimaszombat, Losoncz, Szepesváralja, Kis-Szeben, Lőcse, Gyöngyös	1895 julius 19.	élelmezési raktárnál, Kassán.
Mármaros-Sziget, Munkács, Nyiregyháza, Szatmár, Ungvár, Szobráncz	1895 julius 25-én.	a cs. és k. katonai élelmezési raktárnál, Munkács.
Losoncz, Szepesváralja, Kis-Szeben, Lőcse, Gyöngyös	1895 julius 26.	a cs. k. katonai élelmezési raktárnál, Kassán.

További részletek, illetve föltételek a kiragasztott hirdetésekben, valamint a kassai és munkácsi katonai élelmezési raktárakban mindenkinek megtekintés czéljából rendelkezésre álló föltételi füzetekben tartalmaztatnak; mely utóbbiak ezen fölül az emlitett élelmezési intézetekben 32 krért meg is szerezhetők.

Kassa, 1895 junius 19-én.

Cs. és k. katonai élelmezési raktár Kassán.

J. BOLYAILLATOS
MANDOLA KORPA
a bőrt finomra simitja és megtartja az arcz élénk és üde kinézését
Teljesen helyettesíti a szappant és az arcz kenőcsöt.
KIZÁROLAGOS KÉSZITŐI
A. Motsch és Tsa.
BÉCS. I. LUGECK 3. SZ.

Több mint
50 év óta sikerrel használtatik!
Szeplőket és májfoltokat, valamint az összes bőrtisztátalanságokat biztosan eltávolitja az
Eszéki Spitzer Kenőcs
és az
eszéki Salvator szappan
Valódi minőségben csak a VÉDJEGY. 6166
DIENES J. C.-féle
gyógyszertárban.
Eszéken, felsőváros.

1 tégely Spitzer kenőcs	35 kr.
1 üveg „ mosdóviz	40 kr.
1 darab Salvator szappan	50 kr.
1 tégely képzaszta	60 kr.
1 doboz Lyoni rizspor 3 szinben	50 kr. és 1 frt.

☞ **Figyelmeztetés.** Csak akkor valódi, ha fenti törvényileg beiktatott **védjegygyel** el van látva és kéretik a t. cz. közönség csakis **Dienes-féle eszéki kenőt és szappant** kérni és elfogadni.

Főraktár Budapesten:
TÖRÖK JÓZSEF úrnál
Király-utcza 12.

Hűsitők, élénkitők és erősitők a
ROWLAND'S KALYDOR
tulajdonságai, az arcz, kezek, karok s a hölgyeknek egyéb, a napsütés és pornak kitett testrészeire. Megakadályozza és eltávolitja a szeplőt, napégést rezességet, ráncokat, stb.; enyhíti és gyógyitja a gyulادásokat, rovarcsipéseket, bőrkiütéseket stb., a bőrt gyönyörűdd és szeppé teszi s annak bájos szint kölcsönöz. Ártalmatlanságáért jótállás. Kérjük a gyógyszertárakban **Rowlands' Kalydorját,** 20, Hatton Garden, London, s mellőzzük a Kalydor utánzásait, melyek a bőrre és arcz-szinre ártalmas ásványi mérget tartalmaznak.

3 arany, 15 ezüst érem. 12 diszés elismerő okmány.
Kwizda Ferencz János
Védjegy.
Kwizda-féle
Korneuburgi
marha-tappor.
osztrák-magyar cs. és kir. udv. szállító
román kir. udvari szállító
több mint 40 év óta a legtöbb istállóban használatban, étvágy-hiánynál, rossz emésztésnél, valamint teheneknél a tej javitása s a tejelő-képesség fokozása czéljából.
Egy dobozzal 70 kr., fél dobozzal 35 kr.
Tessék a fönnebbi védjegyre ügyelni, s a vételnél határozottan kifejezni: Kwizda-féle Restitutionsfluid.
Fő-letét: Kerületi gyógyszertár Korneuburgban.
Valódi minőségben gyógyszertárakban és droguistáknál kapható.

Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor : a La

VELOUTINE

Különleges Rizspor bismuttal vegyitve

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,

PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Ch. Fay Veloutine, eredeti minőségben kapható. **Vértessi Sándor** udvari illattára, Kristóf-tér 8. Budapest.

Korunk fő nyavalyája az idegesség

és **vértelenség**, melyből számtalan más kór származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a

VASAS CHINABOR

1 üveg 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt.

Ezen bor a saját magam által termelt ménesi Sherryvel van készitve és minden hasonnevü készitmények között a legtöbb chinaalját és vasat tartalmazza.

Rozsnyay Mátyás gyógyszer. művegyészeti laboratoriuma, **Aradon.**

Kapható Budaesten: **Török József** gyógyszerész urnál és minden magyarországi gyógyszertárban.

BOROSS TESTVÉREK

fémáru-gyára.

Budapest, IV. kerület, Haris-bazár 37. sz.

Készit csoportokban összeállitott **konyha- és háztartási szereket** minden fém-, vas- és fatárgyakkal együtt 25—500 frtig. Egyedül e szakban Bécsben az oszt. **állami éremmel** kitüntetett szab. **szétrakható jégszekrények és füthető fürdőkádakat,** fagylaltgépek és fagylalt tartályokat, sör- és bormérő asztalokat, pezsgető csapokat, **sajtolt könyököket.** Ujdonság! **hordozható gőzfürdő. Amerikai fagylalt-gép.**

Elárusitás nagyban és kicsinyben. F. é. aug. havától kezdve gyártelepünkkel összekötve uj raktárt is nyitunk IV., Molnár-utcza 33.

Képes árjegyzék ingyen.

Hirdetések felvétetnek a «Vasárnapi Ujság» kiadó-hivatalában, Budapest, IV. ker., Egyetem-utcza 4. szám alatt.

Fontos gyomorbetegeknek!

a Barella P. F. W.-féle

Világi gyomor-por.

Kitüntetve. Páris 1889. Genf 1889. Brüssel 1891 Magdeburg 1893. Bécs 1891. London 1883. Chicago 1893.

Kiváló eredménynyel használtatik mindennemü **gyomor-betegségek ellen,** mint: **gyomorgörcs, gyomorsav, égés,** ugyszintén **vese- és hólyagbajoknál,** megszüntet **azonnal** mindennemü fájdalmakat.

Hogy minden kételkedésnek elejét vegyem, **ingyen,** csak a portó megtéritése ellen, küldök mintákat! —

Valódi csak dobozokban 1 frt 60 kr.

Berlin S. W. Friedrichstr. 220—1. P. F. W. BARELLA franczia orvosi társulatok tagja.

Raktár Budapesten **Török József** gyógyszert. Király-utcza.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER

legtisztább égvényes SAVANYUKUT

Gladiator

Huszár Fluid

(üditő és mosóviz lovaknak).

A legkitünőbb és leghathatósabb szer, ugy a hibás, mint az egészséges lábu lovaknál. A köröm vagy patán, valamint a lábszárakon stb. előfordulni szokott bajok, hibák gyógyitása illetve biztositására. Biztos eredmény. 1 palaczk ára **1 frt.**

Gyári raktár Budapesten,

BAKY GY. J.

Ferencz-körut 40. sz.

Raktár: **Török J.** gyógyszertár Király-utcza 12. Budapesten.

GUMMI

különlegességek, **valódi** franczia gyártmány **F. Borguerand fils párisi** legelső gummi gyárosnak egyetlen osztr. és magyarországi képviselősége. Tuczatja 1, 2, 3, 4, 5, 6 frt. 10 frtnyi megrendelésnél 10%-nyi árkedvezmény. Nagy raktár gummi (görcsér) harisnyában és betegápoláshoz szükséges eszközökben. 6174

Keleti J.

cs. és kir. szab. sérvkötő és orthopaedial műszerek gyártója, Budapesten, Koronaherczeg-u. 17. Árjegyz. bérm. zárt boritékban.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Kielland L. Sándor.

*

MÉREG.

REGÉNY.

Norvégből ford. **Ritoók Emma**

Ára fűzve 1 frt 20 kr.

Sorsjegy-tulajdonosok! kik sorsjegyeiket el akarják adni, megkaphatják a teljes napi árt és visszavehetik *ugyanazon sorsjegyeket* kényelmes csekély havi részlettörlesztésre.

Legnagyobb előlegek értékpapirokra!

Másutt elzálogositott sorsjegyek kiváltatnak és azokra esetleg nagyobb kölcsönt adok, vagy megveszem azokat a teljes napi árban és a felesleget kiadom.

Fleissig Sándor

bank- és váltóüzlet, **Bpest, Erzsébet-körut 2.**

•HERMES•

hiteles sors. lap kiadóhivatala

Fővárosi Lapok

politikai és szépirodalmi napilap.

A müvelt magyar közönség kedvelt napilapja.

Felelős szerkesztő: **Porzsolt Kálmán.**

Rendes napirovatok: Vezérczikk. Tárcza. Politikai rovat. Belföld. Vidék. Napról-Napra. Táviratok. Ujdonságok. Müvészetek. Hadsereg. Egyletek. Tudomány. Közoktatás. Irodalom. Főváros. — Sport. Törvényszék. Közgazdaság. Regény.

Munkatársak:

Abonyi Árpád	*Herczeg Ferencz*	*Singer Zsigmond*
Ábrányi Emil	*Hermann Ottó*	*Sas Ede*
ifj. Ábrányi Kornél	*Hevesi József*	*Szabóné Nogáll Janka*
Adorján Sándor	*Jakab Ödön*	*Szabolcska Mihály*
Ágai Adolf	*Jókai Mór*	*Szana Tamás*
Atzél Endre	*Kabos Ede*	*Szalay Fruzina*
Balogh Pál	*Kenedi Géza*	*Szász Károly*
Beksics Gusztáv	*Keszler József*	*Szathmáry György*
Berenyey Ferencz	*Kemechey Jenő*	*Sziklay János*
Beöthy Zsigmond	*Kis József*	*Stojanovits Jenő*
Beöthy Zsolt	*Kozma Andor*	*Szomaházy István*
Benedek Elek	*Lauka Gusztáv*	*Szokolay Kornél*
Berczik Árpád	*Lendvay Sándor*	*Tábory Róbert*
Buday László	*Lipcsey Ádám*	*Timár Szaniszló*
Császár Imre	*Makai Emil*	*Tömörkény István*
Dalmady Győző	*Molnár Géza*	*Ujváry Béla*
Dóczi Lajos	*Mikszáth Kálmán*	*Vadnai Károly*
Eötvös Károly	*Murai Károly*	*Vajda János*
Endrődi Sándor	*Palágyi Lajos*	*Váradi Antal*
Fekete Ignácz	*Podmaniczky Frigy. b.*	*Vértessy Arnold*
Gabányi Árpád	*Porzsolt Jenő*	*Vértessy Gyula*
Gajári Ödön	*Prém József*	*Vidor Pál*
Gopcsa László	*Radó Antal*	*Wohl Janka*
Gyarmathy Zsigáné	*Rákosi Jenő*	*Zempléni Árpád*
Hegedüs Sándor	*Rákosi Viktor*	*Zichy Géza gróf*

Rendkivüli rovatok: Hadsereg. Kiállitás. Közlekedés. Mezőgazdaság.

Vasárnaponkint külön illusztrált aktualis melléklet, mely hétről-hére meglepetés számba megy.

Kedvezmény a Fővárosi Lapok előfizetői a Wohl Janka által szerkesztett legszebb és legjobb magyar divatlapot a „Magyar Bazár"-t kedvezményes áron fizethetik elő olykép, hogy a Magyar Bazár és Fővárosi Lapokkal együttesen előfizetve ¼ évre 5 frt. A Magyar Bazár havonkint 4-szer jelenik meg.

Kiadótulajdonos: Athenaeum irod. és nyomdai részv. társ.

Előfizetési árak:

I hónapra	frt 1.20
¼ évre	» 3.50
fél évre	» 7.—

Megrendelő-czim: „Fővárosi Lapok" kiadóhiv. Budapest, Ferencziek-tere 3.

Mutatványszámot

8 napig ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal bárkinek.

A Magyar Bazárral együttesen előfizetve:

¼ évre	frt 5.—
½ évre	» 10.—

Megrendelő-czim: „Fővárosi Lapok" kiadóhiv. Budapest, Ferencziek-tere 3.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT

BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű **vas-, aczél- és fémöntvényeket** épitkezési és gépészeti czélokra **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.** — A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket. — Zsilipeket** bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — **Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállitó kocsikat.** — Álló vagy fekvő **gázmotorok** egy vagy két hengerrel és mindennemű **zúzógépek.**

6066 463

Wasmuth féle **tyukszemgyürü** az órában 3-szor 24 óra alatt meggyógyit minden **tyukszemet.** Egy óra ára 60 kr, vidékre 80 kr. Előzetes beküldése mellett bérmentve.

Főraktár: **TÖRÖK JOZSEF** gyógyszertára. **Király-utcza 12.**

Hirdetések elfogadtatnak a kiadó-hivatalban, Budapesten, IV., egyetem-utcza 4. sz. a.

Nem a reklámnak, hanem a sok ezer ember általi személyes továbbajánlásnak, — a kik a

Richter-féle Tinct. capsici comp.-t

(Horgony-Pain-Expellert)

az utolsó 25 évben jó sikerrel használták, — köszenheti ezen igazán biztos hatású háziszer nagy elterjesztését és általános kedveltségét. Ki a *Tinct. capsici comp.-t* (Horgony-Pain-Expellert) **köszvénynél, czuznál (tagszaggatásnál), keresztcsontfájásnál, fej- és fogfájásnál, csipfájdalomnál, fájdalomcsillapitó** bedörzsölésként alkalmazta, abból egy üveget mindig készletben fog tartani, hogy azt **meghüléseknél** is, mint **levezető, elhárító szernek alkalmazhassa.** Ezen rég jónak bizonyult háziszernek ára igen olcsó, tudniillik 40 kr., 70 kr. és 1 frt. 20 kr. üvegenként. — Kapható a gyógyszertárakban; Budapesten ***Török József*** gyógyszerésznél. — Csak a **„Horgony"** védjegygyel ellátott üvegek elfogadandók. **Richter-féle gyár Rudolstadtban,** Thüring.

GLYKONIN Dr. Borsody M. glykoninja biztosan eltávolit az arczról **szeplőt, májfoltot, pattanásokat, pörsenéseket** stb. — a mellett az arczbőrnek igen finom teint kölcsönöz. Egy köcsög 1 frt 20 kr. 3 köcsög egyszerre megrendelve franco. Megrendelhető:

«AZ ARANY SZARVASHOZ»

czimzett gyógytárban **Gesztely** (Zemplén m.)

BORSZÉK

(Csik vármegye, Erdély.)

Elsőrangu gyógyfürdő 900 méter (2750 láb) magasságban, beláthatlan ősfenyveseknek alsóbb szervezetektől mentes régiójában.

Borszék gyógytényezői: havasalji klimája, tiszta, ozondus levegője, páratlanul gazdag bőségü, kitünő gyógyerejü vasas- és más vegyi összetételü borviz-ivókutai, számtalan szénsavas hideg lobogó-fürdői, vasas lápfürdők, szénsavas melegitett kádfürdők, jól berendezett hidegviz-gyógyintézet, massage és villamozás.

Borszék a hazai és külföldi orvosi tekintélyek által javalva van: mindennemü vérszegénységnél, sápkórnál, gyomor- és bélbántalmak-, emésztési zavaroknál; a vese és hólyag idült bántalmainál; tüdővészes testalkatuaknál föllépő száraz köhécselés, vérköpés, tüdőcsucshurut, idült hörgő és gégehurut ellen, idegbajoknál, női betegségeknél, tulhizás, scrofula, rheuma, köszvény ellen, izzadmányok fölszivódására, ugyis, mint hatalmas **edző, erősitő.**

Borszék kitünő üditőhely. Egyetlen fürdő sem dicsekedhetik közel és távolban annyi kellemes kiránduló helylyel, mint Borszék. — **Borszéken a fürdőidény kezdete junius 15-én s vége szeptember 15-én.**

Utazás Borszékre: A borszéki fürdővendégek szállitását gyorskocsi vállalat eszközli, melynek kényelmes fogatai **az ujabban kötött szerződés értelmében** a szászrégeni vasuti állomástól Borszékig és Borszéktől vissza Szász-Régenig **egy nap alatt, váltott lovakkal, meghálás nélkül** szállitják a vendégeket. E gyorskocsik julius 1-től augusztus 31-ig (főidény) **még vendég hiányában is naponta közlekednek.** A junius 15—30. és *szeptember 1—15. (elő- és utóidény) időre* szintén a gyorskocsi-vállalat van a vendégek szállitására kötelezve.

A gyorskocsikra (egyes ülés vagy egész kocsi) előjegyzést tehetni a vállalkozóknál. Levél- és sürgönyczim: **Miklós Görög, Szász-Régen. Viteldijak szabályozvák.**

A világhirü borszéki borviz modern töltőgépek által fölfogva, dugaszoltatva, ősereje teljében hozatik forgalomba. A borvizre vonatkozó megrendelések **Lázár és Verzár** czéghez **Brassó** intézendők, mint kizárólagos elárusitóinkhoz, mely czég a rendelményeket a borszéki és helyi raktárakból készséggel, jutányos áron kiszolgáltatja.

Magánosok kisebb megrendeléseit alattirt igazgatóság is teljesiti. Minden megkeresésre prospektussal, kimeritő értesitéssel szolgál az igazgatóság vagy dr. Szilvássy János fürdőorvos. Posta- és távirda helyben. Borszék, 1895 junius hó. **A fürdő és üzlet igazgatósága.**

SZŐRVESZTŐ POR

(Poudre dépilatoire)

BRÜNING G. C.-től, M. m. Frankfurtban.

Elismert legjobb szőrvesztő szer, méregmentes, egészen ártalmatlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, ennélfogva hölgyeknek kiválóan ajánlható. Hatása rögtöni és tökéletes **Egyetlen szőrvesztő szer, mely orvosilag ajánltatik, a melynek Oroszországba vitelét a szentpétervári orvosi hatóság megengedte, s mely az antwerpeni világkiállitáson az ottani Musée commercial de l'Institut superieur de Commerce által elfogadva és kitüntetve lett.** Egy üvegcse 1 frt 75 kr., a hozzávaló ecset 12 kr.

Raktár: Budapesten, TÖRÖK J. gyógyszertárában, Király-utcza 12. szám.

40153 szám.

FAELADÁSI HIRDETMÉNY.

A liptóujvári m. kir. főerdőhivatal kerületében az 1895, 1896 és 1897. években üzemterv szerint kihasználandó, mintegy 1823 kat. hold kiterjedésü erdőterületek, fenyő, szil, juhar és kőris épületi és müszerfa és a kincstár által az árverési és szerződési feltételek szerint esetleg vissza nem tartott tüzifakészletének terület szerinti egységárak alapján való eladására, 1895. évi julius hó 29-én délelőtti 12 órára ajánlati tárgyalás hirdettetik.

Az ajánlatok a következő erdőcsoportok szerint tehetők:

I. A liptóujvári gőz- és vizi fürész használatával, a teplicskai, feketevági, szvarini és vichodnai erdőgondnokságokhoz tartozó, mintegy 687 kat. hold.

II. A maluzsinai erdőgondnoksághoz tartozó, mintegy 195 kat. hold.

III. Az I. és II. csoportra együttesen, mintegy 882 k. hold.

IV. A lykankai erdőgondnoksághoz tartozó, mintegy 80 kat. hold.

V. Az oszadai vizi fürész használatával, az oszada-revuczai erdőgondnoksághoz tartozó, mintegy 405 k. hold.

VI. A fenyőházai gőz- és vizi fürész használatával, — a fenyőházai erdőgondnoksághoz tartozó, mintegy 454 k. hold.

VII. A IV. V. és VI. csoportra együttesen, mintegy 941 k. hold és végül

VIII. a III. és VII. csoportokra együttesen, mintegy 1823 kat. hold erdő fakészletére.

Figyelmeztetnek egyuttal venni szándékozó versenyzők, hogy az eladás tárgyát képező, — és az 1895, 1896 és 1897. években kihasználandó erdőterületek fakészletéről az ajánlati tárgyalás, s illetve ajánlati kötelezettségök elvállalása előtt, a helyszinén kellő tájékozást szerezzenek.

A bánatpénz a következő:

Az I. csoport után	...	20,000 frt;
a II.	« « ...	4,500 «
a III.	« « ...	24,500 «
a IV.	« « ...	1,000 «
az V.	« « ...	3,500 «
a VI.	« « ...	4,000 «
a VII.	« « ...	8,500 «
a VIII.	« « ...	33,000 «

Az árverési általános és a szerződési föltételek a földmivelésügyi m. kir. ministerium erdészeti főosztálya főnökénél és a liptóujvári m. kir. főerdőhivatalnál a hivatalos órákban, folyó évi julius hó 4-ikétől kezdve, megtekinthetők, illetve átvehetők.

Kelt Budapesten 1895. évi junius 21-én.

Földmivelésügyi magy. kir. minister.

BUDAPESTI CZÉGEK.

FÖLDVÁRY IMRE
férfidivat- és fehérnemü-raktára.
BUDAPEST,
IV., Koronaherczeg-utcza 11. sz., a főposta mellett és VII., Kerepesi-út 9., a Pannonia mellett.
Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyzék bérmentve.
Czégem össze nem tévesztendő **Földvári J.** (Jakab) czéggel.

GERŐ ADOLF
czipész-mester.
BUDAPEST,
V., Fürdő-utcza 2. sz.
Ajánlja készitményeit
fájós lábakra.
Gerő Adolf Budapest

Fényképészeti készületeket
mükedvelők számára, **legujabb uti-távcsöveket** a tirage rapid, kitünő **szemüvegeket** megvizsgált **maximal-lázhőmérőket, Aneroid (légsulymérőket)** szabadalmazott **rajzeszközöket** ajánl
CALDERONI ES TÁRSA.

LATZKOVITS A.
BUDAPEST,
IV. kerület, Váczi-utcza 22. szám.
Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemü-gyáros ajánlja
uri divat- és fehérnemü-ujdonságait.

Hirdetések felvétetnek a „Vasárnapi Ujság" kiadóhivatalában, Budapest, IV. ker. Egyetem-utcza 4. szám alatt.

Báró Kemény Zsigmond
összes beszélyei.
Kiadja a Kisfaludy-Társ ság.
Két kötet.
Ára füzve 3 frt, vászonba kötve 3 frt 60 kr.

HORVÁTH ISTVÁN HANGSZERKÉSZITŐ
Saját gyártmányu pedálos czimbalom, hegedű, harmonika, fuvola stb. hangszerekről árlegyzéket küldök. Czimbalom-iskola, irta Kulifai J. zenetanár, ára 3.50. Tilinkó-iskola 1 frt. Czimbalmozók folyóirata minden hóban 2-szer jelenik meg kiadásomban, előfizetés egy évre 4.50 **Horváth István,** ő cs. és kir. fensége József főh. udvari szállitója, Budapest Erzsébet-körút 2. és Kerepesi-út 46.

!! Korszakunk követelménye !!
Egy fog 1 frt 50 kr.
FOGAK
készittetnek
GRÓSZ LAJOS
GRÓSZ L.
fogtechnikai műtermében, Budapesten, Magyar-utcza 2. szám,
a legjobb amerikai anyagból **Egész fogsorokat** ugyanezen **arányban.** 1878-ban alapitott műtermemet 1895 augusztus 1-én **Kerepesi-ut 6.** Kerepesi bazár II. emeletére **helyezem át. Unnep és vasárnapon található d. u. 5-ig.**

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvárusnál kapható:
KAIN.
MYSTERIUM.
Irta
LORD BYRON.
Forditotta
GYŐRY ILONA.
A Kisfaludy-társaság Lukács Krisztina pályázatán megdicsért műforditás.
Kiadja a Kisfaludy-társaság.
Ára füzve 1 frt. Vászonkötésben 1 frt 60 kr.

Kézimunkákat
minden genre-ban, valamint minden létezhető hozzávaló kiegészitő czikkeket ajánl
WALD GYULA
Budapest, VII., Király-utcza 21. sz.
Kézimunka-gyár és rajzterem. Legrégibb üzlet ezen szakmában.
Jótállás mellett mosható és szintartó hímzőselyem 12 motring 30 kr.
Gazdagon illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve.

A szénsavdus ásványvizek királya a
BORSZÉKI BORVIZ
kitünő gyógyviz és üditő ital
mindenütt kapható.
Budapesti főraktár
RAJCS ZOLTÁN-nál
VIII. ker., József-körut 10. szám.

A 82,502/II. sz. rendeletben a magaskormány részéről ajánlva
Tűzi fecskendők
tökéletes ventilrendszerrel (központi fém-ventilek egy conusban egyesitve). Különlegességek, községek, tűzoltók és gyárak részére, **tűzoltó szerek** minden nemben, anihilatorok, kender- és spirál-tömlők, felszerelések tűzoltók számára, sisakok, övek, stb., szab. létrák, épitési és kutszivatytyúk, mindennemű armaturák, *gőzfertőtlenitők*, szerszámgépek, jutányos árban jótállás mellett kaphatók
Tarnóczy
tűzoltószer- és gépgyár-részvény-társaságnál Budapesten.
Gyár: Külső váczi-út 95. — Mintatelep: Teréz-körút 36. sz.

Természetes szénsavdús savanyavíz a mohai
ÁGNES
forrás. Legjobb asztali és üditőital. Kitünő szolgálatot tesz az emésztési zavaroknál.
Járvány idején präservativ gyógyszernek bizonyult.
Szétküldése **Édeskuty L.** udvari szállító által Budapest.
Kapható mindenütt.

Fontos szenvedőknek.
Ujdonság!
Pollitzer-féle ujonnan javitott cs. és kir. szabadalmazott gummi sérvkötők. A leghiresebb orvosi autoritások által a legjobbnak van elismerve, és Monarchiánk határain tul is nagy elismerésnek örvend. Nem csuszik le a testről, nem gyakorol kellemetlen nyomást, ugy éjjel mint nappal hordható. Czélszerüsége által az eddigi sérvkötők hiányait pótolja. A pelottát a sérvhez idomithatók és biztonsági övvel van ellátva, mely a testről való lecsuszást meggátolja. Arak: egyoldalu 7—10 forintig, kétoldalu 10—16 forintig.
Gyermekeknek a felével olcsóbb. Nagy raktár angol és franczia rugó sérvkötőkben. Suspensorium, hasköző, görcsér-gummiharisnya, egyenestartó. — Mákfecskendő, légpárna ágybetét és havibaj-felfogók dus választékban kaphatók, valamint mindennemű gummi áru-czikkek.
Sérvkötő rendelésnél kérem megjelölni a test bőségét, valjon a sérv jobb, bal vagy mindkét oldalu.
Megrendeléseket a legnagyobb titoktartás mellett gyorsan és pontosan utánvétellel eszközöl
Pollitzer Mór és fia
cs. és kir. kötszerész.
Budapest, Deák Ferencz-utcza 10. sz.
POLLITZERFÉLE SÉRVKÖTŐ

VÉNUS
LEGSZENSAVDUSABB TERMÉSZETES ASVANYVIZFORRÁS
KAPHATÓ MINDENÜTT.

MATTONI FÉLE ERZSÉBET SÓSFÜRDŐ BUDAPEST-KELENFÖLD
Idény május 1-től szept. végéig.
Keserű források. Ivó és fürdőgyógymód.
A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitünő eredménynyel alkalmazhatók: 1. Bárminő okok folytán keletkezett lobos izzadmányoknál. 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méh körüli és hashártyalob után visszamaradt izzadmányoknál; a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteknél; huruttos állapotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. Zsirkórnál. 5. Köszvénynél, stb.
FÜRDŐ-ORVOS: **Dr. BRUCK JAKAB,** az orsz. közegészségi tanács r. k. tagja.
Egészséges fekvés, fél órányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékekkel. — Rendes társaskocsi-közlekedés.
A kocsik állomási helye: Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület előtt.
A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágositással szivesen szolgál
Mattoni és Wille
5738 **Budapest.**

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utcza 4. szám.)

27. SZÁM. 1895. BUDAPEST, JULIUS 7. 42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre 12 frt, félévre — 6 „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt, félévre — 4 „ | Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK { egész évre 5.—, félévre — 2.50 | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

A KAUKÁZUSBÓL.

Gróf Zichy Jenő kutató utazása.

Tiflisz, 1895. junius.

A MAGYAROK eredetének, vándorlásainak, régebbi hazáik megállapításának kérdése elsőrangú feladata nemzeti irodalmunknak.Ióta magyar történetirás van, mindig nagy gondot fordítottak erre a történetírók, az újabb időben a nyelvészek is; de minden elfogulatlan ember tudja, hogy a megoldatlan kérdések hosszú sorozata vár még a földerítésre.

Vámbéry legújabb könyve mutatja a legjellemzőbben, hogy omlanak össze kártyavár gyanánt olykor az épitő keze alatt s által az újabb és újabb, történeti igazság gyanánt hirdetett theoriák úgy, hogy újra meg újra elölről kell kezdeni a szinte zizifusi munkát.

Ki merné állitani, hogy a hun, avar és magyar rokonság, vagy nem-rokonság kérdése meg van oldva; hogy a magyarok régebbi lakhelyei, csak Krisztus születéséig is pontosan kijelölhetők a térképeken; hogy hol vannak és melyek a magyar nemzet törzsétől még az őshazában s a vándorlás közben elvált részek, népek? Mindezek és sok más ezzel összefüggő kérdések még megoldásra várnak s egy részök valószínűleg soha tisztázható nem lesz.

Mindezek igy lévén, nem tudom, a roszakaraton, vagy a korlátolt elfogultságon csodálkozzunk-e inkább, vagy a nemzeti érzés hiányán sajnálkozzunk, mikor azt halljuk, hogy akadnak magyar emberek, a kik azt kérdik, söt irják, hogy mit akar Zichy Jenő gróf az ő expedicziójával s mit keres a Kaukázusban s túl a Kaspitengeren?

Hát keresi a hunok, avarok, magyarok régi nyomait, lakhelyeit, azok elszakadozott rokonait s keresi ott, a hol azokat (vagy mondjuk, olyanokat) feltalálhatni véli s keresi a Kaukázus völgyeiben, a Kuma-parti pusztákon (ha nem is az őshazát, mint egy s más újság hirdette), a Kaspitengeren túli vidékeken és országokban, a hová történeti följegyzések, régi és újabb irók, utazók, ethnographusok, nyelvészek tudósitásai utalnak.

A Kaukázus népeinek legjobb ismerői nyiltan bevallják, hogy számos itt élő törzsnek nyelvével, faji hová tartozandóságával nincsenek tisztában. Sokat dolgoztak eddig is az itteni tudósok, de még csak a kezdetnek a kezdetén vannak. Hisz még egy emberöltő sem telt el a Kaukázus meghódítása óta. A múlt századv végén és századunk első felében állandóan harcz folyt a Kaukázus birásáért egyrészt az orosz és török között, másrészt a szabadságukhoz szivósan ragaszkodó hegyi törzsekkel, főkép a cserkeszekkel, a mely gyűjtő név alatt sok törzset értenek és foglalnak össze (ők magokat *adige*nek nevezik). *Shamil*, a cserkeszek világhírű vezére csak 1864-ben tette le a fegyvert.

Wosinszky apát-plebános kaukazusi fényképe után.

GRÓF ZICHY JENŐ KOVALENSZKI EKATERINODÁRI ATAMÁNNAL ÉS BÁLINT GÁBORRAL KABARD BURKÁBAN.

A *Kaukázus* meghódítása tehát mindössze harmincz éves dolog. Csak azóta lehet itt szó tudományos kutatásról európai értelemben, de a hozzájuk férhetés még ma is nagyon nehéz. Egyrészt a néptörzsek elzárkozottsága miatt, másrészt a hegyek között való közlekedés rendkivüli nehézségei miatt. Vasút csak egy vonalban vezet a Kuban és Terek folyó völgyében éjszakról a Kaukázus alá *Vladikavkázig*, onnan egyetlen szekérrel járható út vezet át a Kaukázus főgerinczén át mintegy 225 km. (31 mérföldnyi) hosszaságban a Kaukázus déli oldalára, a Kura völgyébe, *Tifliszig*, a Darjali szoroson a régi híres kaukázusi kapun át (Porta Caucasica), melyet legújabban (1857—1861.) Shamil legyőzője, *Bariatinszki* Sándor herczeg épittetett ki s most *grúzi hadi út* nevet visel; jóformán ez az egyetlen összekötő kapocs a tengeri utakon kivül a 1100 kilométer hosszú és 100—225 kilométer széles Kaukázus hegység éjszaki és déli oldala között.

Elképzelhető, mily nehézséggel jár itt az utazás s még inkább a tudományos buvárkodás e nehezen járható roppant területen, s hogy mennyire ismeretlen még annak 8—10 milliónyi népe, a mely 40—50 különféle törzs és nyelv között oszlik meg.

Oroszországi és idegen tudósok sokat dolgoztak és sok közleményt adtak ki már eddig is, de a mi dolgunkat ők el nem végezhetik. *Hahn* C. tanár, az itteni legjelesebb etnographus, (a kinek több munkája jelent meg németül is, igy «Aus dem Kaukazus» czimű vaskos könyve 1892.) nyiltan bevallotta, hallván a cserkeszek közt eddig tett tanulmányaink eredményét, hogy egészen más szemmel látja most az ottani népeket és örvend, hogy még nem adta ki épen ezekről irandó újabb munkáját.

Főkép a *kabarok* és a velök közel rokon